

Akademien för Hälsa, vård och välfärd

Genus, politik och media

En diskursanalys av hur kvinnliga partiledare framställs i digital nyhetsmedia

Margarita Novytska

Kandidatsuppsats i Sociologi med
socialpsykologisk inriktning, 15HP

Kurskod: SOA135

Handledare: Lisa Salmonsson

Examinator: Tanya Jukkala

Sammanfattning

I denna uppsats har jag valt att undersöka hur de svenska kvinnliga partiledarna framställs i digitala nyhetsartiklar. De metodologiska och teoretiska utgångspunkterna i denna studie är kritisk diskursanalys där språket ses som en process som skapar förutsättningar för hur vi individer ser på världen men även hur vi handlar i den. Det empiriska materialet består av digitala tidningsartiklar eftersom de kan tänkas ha inflytande på normerna gällande kvinnligt och manligt men även hur kvinnliga politiker framställs av media på basis av dessa normer.

Vidare kommer undersökning kring hur kvinnliga partiledare beskrivs i digital nyhetsmedia. Studiens resultat visar att kvinnliga partiledare framställs utifrån utseende, personlighet och att digital nyhetsmedia är självkritisk till den porträtteringen av kvinnliga ledarpolitiker. I det empiriska materialet framkommer en diskursiv framställning om att kvinnor inom politiken möter olika utmaningar i sitt politiska arbete och tenderar att hoppa av sina politiska uppdrag i större utsträckning än män. Studien tyder på att digital nyhetsmedia är medveten om att kvinnliga ledarpolitiker porträtteras utifrån stereotypa könsroller och detta relaterar till tidigare forskning om att kvinnor riskerar att tystas i media kring frågor som exempelvis berör jämställdhet och att kvinnor utsätts för hot kopplade till kön på sociala medier. Genom att påpeka vad kvinnorna har på sig eller hur de uppför sig och hur de framstår återskapas en traditionell bild av kvinnan som en kvinnlig partiledare måste förhålla sig till.

Nyckelord: Jämställdhet, Feminism, Kritiska diskursanalys, Media, Patriarkatet, Kvinnliga partiledare

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
1.1 <i>Syfte och Frågeställning .....</i>	5
2. TIDIGARE FORSKNING	5
2.1 <i>Genus och politik.....</i>	5
2.2 <i>Kvinnor i media .....</i>	7
2.3 <i>Könsstereotyper och normer .....</i>	8
2.4 <i>Sammanfattning .....</i>	8
3. TEORETISKT RAMVERK.....	9
3.1 <i>Kritisk diskursanalys .....</i>	9
3.2 <i>Genus och makt.....</i>	10
3.3 <i>Inbäddning och medierad kommunikation .....</i>	11
3.4 <i>Diskurs, ideologi och hegemoni.....</i>	11
4. Metod.....	13
4.1 <i>Motivering av metodval .....</i>	13
4.2 <i>Modalitet, transivitet och Intersubjektivitet .....</i>	14
4.3 <i>Genomförande .....</i>	15
4.4 <i>Etiska aspekter .....</i>	18
4.5 <i>Metodens begränsningar .....</i>	19
5. Analys och resultat	19
5.1 <i>Dimensionen text: framställning av de kvinnliga partiledarna.....</i>	19
5.1.1 <i>Modalitet.....</i>	19
5.1.2 <i>Transitivitet .....</i>	21
5.2 <i>Dimensionen diskursiv praktik.....</i>	24
5.2.1 <i>Intertextualitet .....</i>	24
5.2.2 <i>Interdiskursivitet och könsdiskursen .....</i>	25
6. Diskussion	27
6.1 <i>Studiens Syfte.....</i>	27
6.2 <i>Återkoppling till tidigare forskning.....</i>	31
6.3 <i>Teori och metoddiskussion .....</i>	33
6.4 <i>Framtida forskning och avslutande reflektioner .....</i>	35
Referenslista	36

1. INLEDNING

”Det är framför allt en viktig demokratifråga och en förutsättning för ett inkluderande medborgarskap att kvinnor får likvärdiga förutsättningar som män att utöva ett politiskt ledarskap”

- SVT, 2021, 18 oktober

Ovanstående citat kommer från ett forskningsreportage i SVT och är en tydlig bemärkelse på att frågan om kvinnor i det offentliga rummet är aktuellt. Detta väckte mitt intresse för att undersöka hur kvinnor med makt inom politiken faktiskt framställs i media och hur självkritisk är media i sin framställning av kvinnliga partiledare. Året 2022 fick Sverige sin första kvinnliga statsminister Magdalena Andersson, direkt efter Stefan Löfvéns avgång. Flera spekulationer har pågått och inte minst var det en utmaning för Magdalena Andersson att etablera hennes bild av ett politiskt ledarskap. Jämställdhetsmyndigheten (2021 januari) ger en tydlig statistisk beskrivning av Sverige som ett föregångsland när det kommer till jämställd politisk representation sedan 1990 - talet där mer än 40 % av ledamöterna har varit kvinnor i riksdagen men även regeringen. Men det är inte bara könsfördelningen på ledande positioner utan även i vilken mån det politiska ledarskapet utövas på ett likvärdigt sätt gällande respektive kön. Här finns det tyvärr kvarvarande jämställdhetsproblem när det kommer till villkoren för utövande av det politiska ledarskapet i Sverige. Kvinnor har exempelvis svårare att inta ministerposter, de diskrimineras i deras interna karriärvägar och utsätts oftare för hot respektive hat än sina manliga kollegor (Jämställdhetsmyndigheten 2021). Ett utomstående exempel är Centerpartiets före detta partiledare Annie Lööf som länge har varit den svenska ytterhögerns stora ”hatobjekt” och även på sociala medier där hon utsattes för hot och diskriminering, vilket var en av orsaken till hennes avgång som partiledare året 2022. De kvinnliga politiska ledare tenderar att mötas av hårdare kritik än sina manliga motsvarigheter (Carlsson – Wetterberg 2004: 36). Den typen av könsbaserad kritik återskapar de traditionella könsrollerna där svensk nyhetsmedia tenderar att göra skillnad i de journalistiska framställningarna beroende på om politikern är en kvinna eller en man.

Den ovanstående beskrivningen av kvinnornas situation i det politiska ledarskapet är en bild av den rådande maktstrukturen som finns i ett patriarkalt samhälle. Patriarkat innebär en typ av hierarki där mannen är normen som upprätthålls i samhället på olika nivåer och fungerar som en oskriven regel för att hålla könen isär. Detta kan även tolkas utifrån ett historiskt perspektiv där politiken har skapats av och för män i samhället även om kvinnor har haft inflytande så finns det kvarliggande problem i utseendet av det inflytandet. Ojämligheten mellan könen genererar inte enbart politiska men även demokratiska problem i ett samhälle, vilket även beskrivs i det inledande citatet ovanför. Media idag är den bidragande faktorn till hur vi skapar vår omvärld och tolkar den. Därför anser jag att det vore intressant att fokusera studien på medias framställningen av kvinnliga partiledare i svenska digitala nyhetsmedier.

1.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur kvinnliga politiker framställs i digitala svenska nyhetsartiklar. Intresset ligger även i att förstå hur media ser på kvinnliga politiker i relation till den politiska rollen där mannen länge varit norm och hur media är självkritiskt i sina framställningar av kvinnliga ledarpolitiker. Genom att undersöka digitala tidningars framställning av kvinnliga partiledare avser jag att finna svar på frågeställningarna:

- *Hur framställs kvinnliga partiledare i text inom digitala nyhetsartiklar?*
- *Vilka diskursiva uttryck används inom digitala nyhetsartiklar för att beskriva kvinnliga politiker?*

Varje frågeställning motsvarar en egen nivå av den metodologiska ansatsen: den första frågeställningen har en språklig dimension där språkliga uttryck eller retorisk form undersöks. Den andra frågeställningen har en institutionell nivå i förhållande till medias användning av specifika uttryck där ojämlika maktförhållandena reproduceras. Målet med studien är att klarlägga bilden av medias kritiska diskussion av hur kvinnliga ledarpolitiker framställas av media genom att jag använder mig av digitala nyhetsartiklar som publicerades mellan riksdagsvalet året 2018 och 2022. Digital nyhetsmedia är lätt tillgängligt via internet och är den främsta anledningen till valet av digitala nyhetsartiklar i stället för vanliga dagstidningsartiklar i pappersform.

2. TIDIGARE FORSKNING

Under detta avsnitt följer en sammanställning av tidigare forskning som berör kvinnliga ledarpolitiker. Forskningen är inte svårfunnen då det är ett aktuellt ämne där det finns flera studier kring genus, politik och media. Majoriteten av forskningsartiklar och böcker som tas upp i detta avsnitt är skrivna på engelska och har hittats genom sökord som: *Women, Politics, Gender or Media*. Samtliga artiklar är hämtade från databasen Social Science premium Collection och socINDEX vilka innehåller empiriska peer-reviewed databaser men även böcker. De sökord jag använt mig av på svenska är; *kvinnor inom politiken, kvinnor och politik, genus och politik, kvinnor och medierepresentation*, sammantaget resulterade den tidigare forskningen i tre centrala teman i detta avsnitt. ”Genus och politik”, ”Kvinnor i media” och ”könsstereotyper och normer”

2.1 Genus och politik

Det finns många olika typer av forskning som berör sambandet mellan genus och politik vilka inriktar sig på att undersöka huruvida det råder jämställdhet mellan kvinnor och män i den politiska arenan. Kvinnornas utsatthet inom den svenska politiken som historiskt sätt har varit ett mansdominerande yrke är något Karlsson (2011: 98) beskriver i sin studie där hon har studerat karriärutvecklingen hos två av de första kvinnliga politiker i Sverige; Ulla Lindström och Inga Thorsson. I relation till de två kvinnliga politikerna framkommer det i studien att deras sätt att se sig själva som autonoma politiska aktörer i en specifik politisk fråga kolliderar med de förväntningarna som då rådde på dem. När kvinnor ville förändra den existerande könsordningen uppstod konflikter. Enligt Karlsson (2011) blev kvinnorna utfrysade av sina partier och Ulla Lindström fick möta en hel del kritik när hon efter sin avgång från

ministerposten publicerade utdrag ur sin politiska dagbok (Karlsson 2011: 108 – 11). Vidare beskriver Karlsson (2011: 108 – 111) i studiens resultat att den ”politiska kvinnan” ses som avvikande och symboliserande snarare än hur stark den manliga dominansen men även normen var inom den svenska politiken på senare 1900-talet. Ökningen av kvinnors politiska representation i Sverige på 1970-talet kom samtidigt som man inom den offentliga debatten började ifrågasätta den manliga dominansen i samhället över lag. Idag när 45 % av Sveriges parlament består av kvinnor kan den manliga dominansen över politikområdet verkligen problematiseras och där både kvinnor och män borde ha en självklar roll i politiken (Karlsson 2011: 106).

Halvardsson & Idebäck (2017) beskriver i en annan studie att vi ständigt matas med information från olika mediekanaler om hur vi ska betraktas som man eller kvinna. I studiens resultat framkom det att lågstadieelever redan är medvetna om vilka typer av könsbestämda normer som finns i samhället och att det finns olika skönhetsideal för män respektive kvinnor. Dock visar studien också att lågstadieeleverna ansåg att det var oacceptabelt med att kvinnor blev ”förminskade” i media jämfört med männen som porträtterades som stora och starka. I studien kom man även fram till att det vore en fördel med läromedelsgranskningar utifrån ett genusperspektiv i syfte att inte osynliggöra en grupp människor som kan vara viktiga för elevers identitetsskapande eller framtidsdrömmar. Detta berörde framför allt flickor då kvinnor tenderar att tilldelas den minsta platsen i både bild samt tal i läroböckerna som i sin tur kan leda till konsekvenser där flickor inte får se eller läsa om till exempel politiker eller politiska ideologier är skapade av kvinnor.

I en studie av Carlsson Wetterberg (2004: 35 – 36) beskrivs genusystem som beteckning för samhällliga könsstruktureringar. Hon menar att det är just framställningen av könen som upprätthåller själva underordningen. Genom en kvalitativ kritisk granskning av genusforskning och tidigare kvinnorörelser beskriver Carlsson Wetterberg (2003: 45) att kvinnornas strategier hade sin utgångspunkt i konkreta sociala relationer, förhållandet till männen, till arbetsgivare, barn och andra kvinnor. Deras olikartade behov och upplevda motsättningar i dagliga erfarenheter resulterade i en framväxande särartsideologi, där idéer gav upphov till en ny politik som också var en kritik av den manliga politiken. I studiens resultat diskuterades den teoretiska debatten om hur valet av utgångspunkt får avgörande konsekvenser för hur vi ser eller hanterar kvinnors underordning. Studien menar att det vore en fördel att förespråka ett historiskt perspektiv på traditionella könsroller. Detta i syfte att synliggöra variationerna inom kvinnokollektivet och uppmärksamma hur kvinnornas underordning är kopplad till andra makthierarkier där kontextuellt bundna variationer inte behöver utesluta ett antagande om kvinnlig underordning. I en annan studie skriven av Haraldsson (2022) beskrivs medias betydelse för den politiska ambitionen mellan könen och även om det finns maskulina respektive feminina aspekter av politiska stereotyper, så ses de maskulina stereotyperna som mer värdefulla. Karlsson (2011: 108 – 111) uppmärksammar i hennes studie hur kvinnor å ena sidan visar att kön gör skillnad i politiken, då kvinnans närvarande antas vara mjukare eller mänskligare, till skillnad från politiska män som inte ska vara könsbestämda. Detta visar hur kön fungerar som en maktstruktur av dominans speciellt inom den politiska arenan.

Sammanfattningsvis visar de olika studierna ett visst mönster, där könsskillnader är en maktmekanism i sig och i ett mansdominerande yrke som politik, finns fortfarande spår av förtyck som de kvinnliga politikerna får möta i sin politiska karriär. Detta anser jag vara intressant i relation till denna studie eftersom det är svårt att blunda för de maktförhållandena som finns i samhällets alla institutioner.

2.2 Kvinnor i media

I en studie skriven av Collins (2011: 290–291) undersökte man könsroller i media där man tittade på en mängd frågeställningar under det allmänna temat i media. Studien resultat visade att kvinnor är underrepresenterade i media och när de är närvarande så är de vanligtvis förpassade till stereotypa roller. I dem flesta artiklarna framkommer tydligt dokumenterad resultat som minst överraskar är att kvinnor är underrepresenterade men även sexualiserade i olika medier och miljöer (Collins 2011: 296). Även i studien skriven av Kleberg (2006) framkom det att kvinnor underrepresenterades i nyhetstexter och när det väl syntes var det oftast genom stereotypa bilder av kvinnor och rådande maktordningen. Det intressanta i studien var att när kvinnorna framkom i medierna gjorde de inte med efternamn men oftast i samband med någon katastrof, de fick oftast tala som anonyma berörda och män som experter. Kleberg (2006) beskrev i sin studies resultat att medierna har varit ett föremål för kvinnorörelsens kritik och genusrelaterade kritik fick sin framväxt genom reaktionen på 1960 – talet då antal kritiska artiklar mot medieutbudet publicerades. Kritiken riktades mot hemmafruidealet men även förkrympningen av kvinnan som man menade stod i vägen för kvinnors frigörelser. En annan intressant diskursanalytisk studie skriven av Johansson och Bergström (2017:180–181) framkom det att små barn visade sig vara ett större hinder för kvinnliga politiker och deras karriär jämför med deras manliga kollegor. I några av artiklarna som analyserades i studien insåg man ett fenomen där mödrar skulle betraktas som primärvårdare i stället för männen. Ett exempel som tas upp är hur den liberala politiker Birgitta Ohlsson blev kritiserad av media för att inte välja vara föräldraledig medan hennes manliga kollega från miljöpartiet Gustav Fridolin kritiserade för att han valde föräldraledighet. Studien visar hur könsskillnaderna är fortfarande aktuellt mellan kvinnors respektive mäns politiska medborgarskap i Sverige.

I studien av Haraldsson (2022) testades också konkurrerande hypoteser för hur mediediskriminering kan påverka könsgapet i politisk ambition genom att påverka både kvinnor respektive män på olika i ett labbexperiment bland unga människor i Italien. Därmed framkommer det i studien att könssocialiseringen gör männen mer benägna att betrakta politik som ett hållbart yrkesval, då föräldrar tenderar exempelvis att diskutera politik mer med pojkar än flickor. Detta resulterar i att kvinnor känner sig benägna i att tro att de inte har politisk kompetens. Haraldsson (2022) belyser att medias inflyttande kring den politiska ambitionen har en potentiell roll där både stereotyper och kontrastereotypa kvinnliga politiska förebilder påverkar kvinnors politiska ambition. Kvinnor anses vara mer mottagliga för signaler om hur deras kön kan påverka hur de skulle uppfattas i politiken. Mediadiskriminering av kvinnliga politiker framträder i form av att de blir ignorerade men även underrepresenterad och även objektifierade. I studien framkom även att medieövervakningsprojektet WIME fann endast 16 % av politiker som porträtterats i bland annat facklitteratur var kvinnor, detta gör att rollen ”politiker” är minst benägen att spelas av kvinnor. Vilket kan även kopplas till exempelvis könsföreställningar i Haraldssons (2022) studie som beskriver att media talar om kvinnliga kandidaters kön när de diskutera deras brister, där bland annat deras familjestatus och utseende ligger i fokuset och hånar kvinnliga kandidater genom melodramatiska fabelundertoner i relation till deras könsavvikande drag. I studien av Fox & Renas (1977: 31) framkommer problemet med att ett mycket litet antal kvinnor har nått organisationernas höjder som bland annat handlar om att det finns färre kvinnliga mentorer som kan hjälpa andra kvinnor att avancera i mansdominerande yrken.

2.3 Könsstereotyper och normer

Konflikten som kvinnor i ett patriarkalt samhälle stöter på när de försöker vara autonoma människor skapar andra bekymmer där de samtidigt socialiseras till en värld där kvinnor oftare ses som objekt och män oftare som subjekt. Rådande könsstrukturer upprätthålls bland annat med hjälp av media och deras framställningar av respektive kön utifrån de genussystem som finns i ett samhälle (Karlsson 2011: 109). Fox & Renas (1977: 28 - 29) tar upp i sin studie genomgripandet av stereotyperna i män och kvinnors yrkesroller inom tidnings- och TV reklam. Genom en undersökning av karriärval hos 300 chefer på olika nivåer i företag inom USA och Kanada. I studien framkommer tydligt hur dominansen av kulturella och könade institutionella krafter gör det svårt för individer att bryta sig ur etablerade social beteendemässiga mönster, som påverkar individens karriärrelevanta självuppfattning. Dessutom framkommer det att de manliga mentorerna har fördomar och en ovilja att hjälpa den ambitiösa kvinnan. Detta orsakar att kvinnor saknar förebilder som gör det svårt för henna att utvecklas inom organisationerna.

I en annan diskursanalytisk skriven av Blom (2016: 37) analyserades en konservativ norsk tidning "*morgonbladet*". Inom tidningen uppmärksammades uttalanden från både män och kvinnor gällande så kallade "frestelser" som representerade viljan att dela med sig av mäns arbete i form av de nya rättigheterna där kvinnor skulle få tillgång till akademiska studier. Studien handlar om förändringar av könsidentiteter i Norge i slutet av 1900-talet i förhållande till den tidens rådande patriarkala strukturer. Det som framkom i studiens resultat var en förklaring till hur existensen av föreställningen om maskulinitetens överlägsenhet i relation till feminiteter under 1800 – 1900 talets Norge var viktiga för att detta banade ett sätt för samarbete mellan män och kvinnor för att skydda de traditionella könsidentiteterna. Vidare beskriver Blom (2016: 46) i sin studie att kön utgjorde den grundläggande skillnaden för utbildning eftersom kvinnors tillgång till studier eliminerade effektivt klass som en utmaning för medelklassens maskulinitet och dess överlägsenhet. Upprätthållandet av normer kring feminitet och maskulinitet visar i flertal ovan nämnda studier är ett sätt att reproducera de patriarkala strukturerna med manen som normen. Men under första seklet kom grundläggande förändringar i samband med de nya rättigheterna för kvinnorna och resulterade i ett nytt samarbete mellan makarna och släktingarna i syfte att försvara kvinnors rättigheter. Detta var nu ett frivilligt val gjord av både män och kvinnor, grundat i jämställdhets feminism (Blom 2016: 54).

2.4 Sammanfattning

Det första temat belyser relationen mellan genus och politik där påvisas tydligt de könsrelationer som finns inom ett politiskt system som historiskt sätt har varit ett mansdominerande yrke. Det är vanligt att kvinnliga politikers brister anknyts oftast till deras kön och ställer motsägelsefulla krav på kvinnorna inom den politiska arenan. Den tidigare forskningen visar könsstereotypiska attityder gentemot kvinnliga politiker där de historiskt sätt har beskrivit som avvikande på den politiska scenen medan mannen ansågs vara normen. Frågan om genus och politik är viktigt för att förstå hur relationen mellan kön och makt formas inklusive ändras med de könsnormer som finns i ett samhälle.

I det andra temat belyses de patriarkala strukturer och hur det kvinnliga könet konstrueras i media. Den tidigare forskning belyser nutida men även historiskt konservativa könsroller som används även i dag i syfte att bevara kvinnans underordnade position och mannen som normen i ett samhälle med hjälp av bland annat media. Genusordning yttrar sig i medias

framställning av kvinnliga och manliga politiker på så sätt att kvinnliga politiker framställs utifrån den privata sfären till skillnad från männen som framställs utifrån den offentliga sfären. I tredje temat framställs könsstereotyper och normer kring Kvinnan som är alltid könsbestämd till skillnad från mannen som kan vara både könsbestämd och avkönad. Kvinnornas vilja till att vara fria människor skapar oftast problem för dem i ett patriarkalt samhälle, där de socialiseras till en värld som styrs av män. De patriarkala strukturerna som påvisas i den tidigare forskningen har varit till grund för att skydda de traditionella könsidentiteterna och bevara det maskulina och feminina. På så vis uppdelades det dagliga livet genom ett samarbete där hemmet blev den kvinnliga domänen och den offentliga sfären blev den manliga domänen ur ett historiskt perspektiv.

De föreliggande studiens fokus ligger på medias framställningen av kvinnliga partiledare och skiljer sig från tidigare forskning då den anser att studera digitala nyhetsartiklar och finna specifika uttryck gällande kvinnor i deras partiledare roll och deras politiska handlingar. Studien förväntas därmed bidra till att vidare förstå hur kvinnor konstrueras inom relaterade diskurser för att förstå kvinnans utsatthet inom det politiska fältet och hur media själv problematiserar könsstereotypiska porträtteringar av kvinnor med makt.

3. TEORETISKT RAMVERK

Detta avsnitt ämnar redogöra för de teoretiska utgångspunkterna för analysen av studiens empiriska material. Den första teorin som kommer att presenteras nedanför är diskursanalys som betraktas av Fairclough (1995:2) som en teori där språket betonas som maktmedel, vilket även har påverkat valet av resterande teorier som kommer att presenteras. Kritiska diskursanalysen anses vara lämplig för mitt ändamål för att undersöka diskursen om kvinnliga politiker som råder inom medias sätt att uttrycka sig. Den kritiska diskursanalysen kommer inte bara användas som teori i denna studie utan även som metod. De teoretiska begreppen jag kommer att använda mig av i analysen av mitt material är: diskurs, ideologi och hegemoni som presenteras nedanför. Några andra viktiga begrepp är medialiserad och medierad kommunikation. Dessa begrepp anses vara lämplig för studiens ändamål då media har stort inflytande i samhället men även auktoritet genom att de framställer sina uttalande gällande politiska ledare som fakta. Connells (2008) och Giddens (2016) används också som grundläggande genusteori för studien. Inom denna studie anses det vara relevant att kunna få en förståelse för de ojämlika patriarkala maktförhållandena som kvinnor inom politiken ställs inför och som fortfarande existerar i det politiska ledarskapet.

3.1 Kritisk diskursanalys

Diskursanalysen ställer upp metoder och teorier för att empiriskt undersöka och problematisera relationen mellan kulturell, diskursiv praktik och social utveckling i sociala sammanhang (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11–12). En övergripande förklaring i form av att en diskurs lika kan väl ses i användandet av skrivet eller talat språk men även andra kommunikationsformer (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 7). Fokus ligger på systematiska empiriska analyser av människors skriftspråk och tal i massmedier. När media rapporterar sina nyheter ”görs” något med samhället och i en kritisk diskursanalys förenas samhällskritiken tillsammans med vetenskap genom texter. Det vill säga meningsskapande i skrift, tal och bilder ses som en diskurs (Fairclough 1995: 55). Utgångspunkten är att språk är konstituerande och meningsskapande, där syftet med diskursanalytiska metodansatsen är att finna mönster i själva språket. Metoden anses vara effektiv för att konstruera information i

media och politiska personers retoriska processer inom ett specifikt ämne. Exempelvis hur media framställer kvinnliga ledarpolitiker i relation till deras kön och den politiska rollen. Diskursiva praktiken handlar om hur texten är producerad och konsumerad. Diskursiva praktiken både speglar och aktivt bidrar till social och kulturell förändring. I denna studie används nyhetsartiklar som bygger på andra redan existerande texter och bidrar med kunskap om hur diskurser reproduceras eller resulterar i en social förändring om nya diskurser produceras. Genom textanalyserna formas uttryck som tolkas av konsumenterna och kopplas sedan till sociala praktiker som medverkar till att den sociala världen konstitueras. I denna studie kan det innebära att en nyhetsartikel har likvärdigt innehåll eller belyser liknande forskning om kvinnor inom politiken. I analysen av förhållandet mellan den diskursiva praktiken och den bredare sociala praktiken som undersökningen finner sina slutgiltiga konklusioner. Det är nämligen här man närmar sig frågan om förändring och ideologiska konsekvenser. Diskurser som sådana skapas av strukturer men bidrar på samma gång till att forma och omforma dem genom att reproducera och förändra den diskursiva praktiken som ska bidra till social förändring genom att avslöja den betydelse som diskurserna har för att upprätthålla ojämlikhet (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 67 - 70).

3.2 Genus och makt

Innan jag presenterar begreppet genus är det viktigt att förstå medias centrala roll inom den diskursiva praktiken eftersom media stimulerar mer generella förändringsprocesser och deras definitioner av "världen" är alltmer avgörande. Här produceras, inte minst, föreställningarna om vad som bör utgöra "kvinnligt" respektive "manligt" och dessa berättelser formar olika sätt att förstå och se på. Den diskursiva praktiken ingår i den sociala praktiken genom ett givande av gränser inom och mellan diskurser. Dessa gränser är också ibland ett fokus för social kamp. Där order av en specifik diskurs ses som en domän för potentiell kulturell hegemoni. Ett sådant exempel är hur genus strukturerar vårt samhälle och därmed den sociala praktiken där maskuliniteten "överordnas". Detta bidrar till upprätthållandet av patriarkatet som genomsyrar hela samhället genom överlappande strukturer som exempelvis media.

I Connells (1997: 220) genusteori presenteras en genushierarki där den hegemoniska manligheten står som definierad premiss – mäns dominans över kvinnor. Här integreras begreppet *patriarkat*, ett samhällssystem där män dominerar kvinnor och i botten på den hierarkin återfinns bland annat motståndskraftig kvinnlighet. Connell (1997:69) förklarar *Kön* som biologiska aspekter av det som anses vara kvinnligt och manligt medan *genus* betraktas som sociala och kulturella tolkningar av kön, de sociala relationerna inom vilka individer respektive grupper agerar. *Genusordningen* är ett uttryck för de mönster av maktrelationer mellan femininiteter och maskuliniteter som genomsyrar hela samhället. Det finns alltså en viss förväntning på hur kvinnor och män ska bete sig utifrån könsroller i relation till det som anses vara maskulint och feminint, där varje situation av sociala relationer är fyllda av förväntade beteende från både kvinnor och män. Connell menar att uppdelningen mellan könen begränsar människor till två olika världar där mönster av skillnader respektive dominans är rotade i själva kulturen, vilket leder till att det i praktiken bildar patriarkatets försvarare. Med andra ord försvaras orättvisor i genusrelationerna som en ständig motsättning av maskulina/feminina och vilken definierar en plats för "kvinnliga" respektive "manliga" kroppar. Enligt Connell (1997: 221 – 222) finns det en medvetenhet om genus historiska förändringar som markerades under tidigt 70 – tal, där bland annat mer konservativa tankegångar som vunnit terräng accepterar en social omgestaltning av maskuliniteten även om vissa fortfarande anser att samhället fördömer detta faktum och att det har rört sig för långt från "naturen". Teorin är användbar för denna studie i syfte att förstå hur könssegregeringen

fungerar men även hur den genererar maktskillnader genom att hålla isär handlingar och värderingar som är könspräglade. Genusteorin används för att dra maktaspekterna mellan kvinnligt och manligt i syfte för att se hur dessa är inbyggda i genussystemet, där maktmekanismer reproducerar eller upprätthåller en viss könsordning med kvinnan som underordnad. I denna studie blir det därmed intressant att undersöka makten i relation till det feminina könet och vilka konsekvenser det får i konstruktionerna av feminiteter. Därav blir genusteorin relevant och användbar för att förstå hur de rådande patriarkala strukturerna uttrycks men även används i media för att upprätthålla rådande genussystem med kvinna som underordnad inom politiken. Detta kommer att göras i linje med det som redogjorts för i tidigare forskning och som ska bidra till förståelsen av hur upprätthållandet av motsättningarna mellan könen på institutionell nivå påverkar könsdiskursen gällande medias sätt att framställa kvinnliga ledarpolitiker.

3.3 Inbäddning och medierad kommunikation

Medier använder sig av verktyg som *teknisk* och *institutionell* inbäddning för att på så vis cirkulera informationen i både tid och rum. Institutionella inbäddningen utgör exempelvis nyhetsbyråer i fallet med kommunikation i form av en mediainstitution som är av relevans att undersöka i denna studie (Jansson 2009: 33). Digitaliseringen och institutionaliseringen av kommunikationen har resulterat i både *medialiserad* och *medierad kommunikation* i samhället. Den medierade handlar om överföring eller delning av en viss information via mediaplattformar med hjälp av tekniska medel medan medialiseringen handlar om hur individers tankar eller åsikter görs beroende av mediainstitutioner men även dess tekniker. Media har därmed möjlighet att influera den politiska men även medborgarnas dagordning och hur verkligheten uppfattas eller beskrivs (Jansson 2009: 34–35). I det tillståndet är både media, politiker och medborgare beroende av skilda orsaker, för medborgare är media av vikt för att erhålla informationen vilket även betyder att människors uppfattning inte baseras på egna erfarenheter utan utifrån det mediala innehållet. I studien kommer begreppet kommunikation användas övergripande i analysen och anses vara användbar för att förstå hur medias inflytande påverkar delar av samhället och dess strukturer genom dess inflytande kring vad som presenteras eller hur det presenteras i media.

3.4 Diskurs, ideologi och hegemoni

Själva begreppet diskurs består av lingvistiska element som används på två olika sätt, språkbruk och social praktik. Enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000:72) definieras diskursen som ”ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv”. Diskurser skiljer sig från varandra i sättet man talar i diskursen och är med andra ord uppsättningar av meningar eller metaforer som tillsammans bildar en uppfattning av ett fenomen. Diskursen både byggs av och bygger den kunskapen som är kopplad till historiska och kulturella sammanhang den inryms i. I studien kommer jag att undersöka *Könsdiskursen* som formas av uttryck eller ord och berör könsfördelningen och manliga respektive kvinnliga attribut. Könsdiskursen tvingar oss inte bara att anpassa oss efter rätt genus utifrån vår könstillhörighet utan även till att göra rätt kropp utifrån ett kvinnligt och manligt genus. Följaktligen innebär exempelvis dominant könsdiskurs att dess språk, idéer eller vetande är den som därmed dominerar den offentliga debatten. Här bildas normer och det som anses vara avvikande i dess ramar. Diskurser kan förändras med tid även om det kan vara svårt att få syn på de normer som styr oss inklusive samhället i olika sammanhang (Andersson, 2009).

Inom Faircloughs modell kommer begreppen *diskurser*, *ideologi* och *hegemoni* att användas i syfte att få en djupare förklaring till hur dessa reproducerar men även konstruerar maktstrukturer i media (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 73). Om en diskurs kombineras eller införlivas kallas detta för *interdiskursivitet* och menas med att kommunikativa händelser bygger på tidigare existerade texter. En samhällsförändring sker när en diskurs influeras eller påverkas av andra diskurser och om diskursen inte influeras, så tyder det på upprätthållandet av rådande sociala strukturer (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 76 – 77). Där media spelar en viktig roll i att reflektera och stimulera mer generella förändringsprocesser.

Diskursiv praktik ses som medlandet mellan text och sociala praktiken. Den *Hegemoni* är ett begrepp för de ord eller diskurser som har en dominerande betydelsebärande roll och *ideologier* är vanligt förekommande i diskurser. Hegemoni enligt Fairclough (1995: 100) används i syfte att beskriva hur vissa diskurser är privilegierade i definitionen av verkligheten som tar sig ofta uttryck i ideologier, vilket handlar om dominans och exkludering. Hegemoni är därmed användbart för att analysera olika maktrelationer där den intar en central plats i temat gällande diskurser respektive sociala förändringar. Hegemonin är inte bara dominans utan en förhandlingsprocess vari man skapar betydelsekonsensus, det är alltså en process där betydelse och mening förhandlas och omförhandlas (Fairclough 1995: 101). *Hegemoniska processer* härstammar från begreppet *hegemoni* och jag kommer att använda det som ett teoretiskt verktyg för att komma närmare maktbegreppet och dess relationer som handlar om dominans och exkludering (Fairclough 1995: 92). *Hegemoniska processer* spelar en central roll för att förstå medias representation av kvinnliga ledarpolitiker genom språkliga uttryck som bidrar till att vissa diskurser har privilegierande position att definiera verkligheten och dessa tar sig ofta uttryck i olika ideologier. Connells genusteori hänvisar till de sociala, kulturella inklusive psykologiska skillnaderna mellan respektive kön, även nämns i det teoretiska ramverket. Inom själva genusforskningen talas det om feminiteter och maskuliniteter, dessa särskiljer hur kvinnor. Ett exempel som tas upp i Giddens (2016: 414) är att de manliga karaktärerna i böcker eller tv – program tenderar att vara fler till antal, är mer aktiva och äventyrliga, till skillnad från kvinnliga karaktärere som framställs som passiva, mer försiktiga och hemorienterade. Connell (2008: 112 – 115) förklarar att genus är ett sätt att strukturera social praktik där maskuliniteten överordnas, en så kallad hegemonisk maskulinitet som påverkar andra sociala strukturer och den tenderar att vara ett ideal som man strävar efter. Här introduceras begreppet patriarkatet som syftar på ett samhällssystem där män dominerar kvinnor och är därmed det dominanta könet som har makten i samhället.

Ideologier belyses i relation till den sociala praktiken. Enligt Fairclough (1995: 71) är ideologier innebörder i verkligheten och bäddas in i diskursiva praktiker som därmed bidrar till transformation respektive produktion av maktförhållanden. *Ideologiska aspekter* kommer att användas som teoretiska verktyg i syfte att tolkas i diskursen genom att se eventuella kontextuella aspekter som gynnar en grupps intresse. Ideologier återfinns i explicita språkliga uttryck och implicita meningar som kommer att tas fram som exempel i form av citat ur det empiriska materialet (Medina 2013: 93). De kan skapa nya eller upprätthåller befintliga maktförhållanden som påverkar grupper av individer och när ideologier bäddas in i diskurser blir dessa normaliserade (Fairclough 1995: 78 – 80). De två teoretiska verktygen som jag har redogjort för anser jag vara till hjälp för att kunna undersöka hur den samhälleliga strukturen påverkar medias framställning av den kvinnliga politikern. Jag kommer att använda mig av en annan sociologisk teori i syfte att undersöka sociala praktiker på en teoretisk nivå och de icke diskursiva element som skapar ramen för den diskursiva praktiken. Därför kommer jag att använda mig av Connells genusteori som jag har redogjort för i teorikapitlet. Dessa kommer att undersökas med hjälp av hegemoniska processer men även ideologiska aspekter i studiens

diskussion. Här ska även tilläggas att slutsatserna finns i analysen av förhållandet mellan den bredare sociala praktiken och den diskursiva praktiken. Här får man en bättre bild på om den diskursiva praktiken reproducerar en diskursordning som upprätthålls i den bredare sociala praktiken eller om den transformeras i syfte att skapa social förändring samt om den försöker dölja ojämlika maktförhållandena eller ifrågasätta maktpositionerna i en samhällelig process. I så fall blir det intressant att undersöka vilka ideologiska respektive politiska – sociala konsekvenser det får i relation till den diskursiva praktiken (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 90).

4. Metod

I följande kapitel återfinns en redovisning av den metod jag använt för uppsatsen vilket är Faircloughs kritiska diskursanalys som används för att undersöka konstruktioner av kvinnliga ledarpolitiker i medias digitala nyhetsartiklar och hur media själv anser dessa porträtteringar vara problematiska. Detta i syfte att besvara studiens frågeställningar, hur kvinnliga ledarpolitiker framställs i digital nyhetsmedia och vilka diskursiva uttryck som används för att framställa en viss bild av kvinnliga ledarpolitiker. Då denna studie inriktar sig mot medias framställningar i form av språkliga utsagor anser jag att diskursanalysen är en lämplig metod för att uppnå studiens syfte. Empiriska materialet i denna studie är digitala nyhetsartiklar från fyra av de största rikstäckande svenska tidningarna: Aftonbladet, SVT Nyheter, Dagens Nyheter och Expressen. Empiriska materialet kommer att analyseras med hjälp några av de analytiska verktygen inom kritisk diskursanalys som jag redogör för under rubriken modalitet, transivitet och intersubjektivitet.

4.1 Motivering av metodval

Metoden kritisk diskursanalys lämpar sig för denna studie för att synliggöra hur språk bidrar till vår förståelse av den sociala verkligheten och hur diskurser bygger och påverkar varandra inom det valda forskningsämnet. Inom Faircloughs kritiska diskursanalys är diskurser det främsta sättet att förstå varför normer skapas och upprätthålls. Den kritiska diskursanalysen berör även aspekter rörande makt och ideologier som anses vara lämpligt till studiens tillhörande syfte på en mer teoretisk nivå. Den kritiska diskursanalysen kommer att användas för att analysera texter (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 66). Detta kommer att användas i syfte att söka, bryta isär och tematisera artiklarna i media för att kunna besvara studiens frågeställningar. Detaljerad textanalys görs i syfte att språkligt läsa texternas diskursiva processer. Fokuset ligger i själva textanalysen för att få en djupare förståelse av förhållandet mellan samhälle och text. Man använder tvärvetenskapliga perspektiv där man kombinerar textanalyser och social analys i syfte att belysa förbindelserna mellan texter, kulturella och samhälleliga processer (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 72). Faircloughs metod anser att diskurser inte bara förändrar sociala strukturer utan även avspeglar dem. Intresset ligger i att undersöka hur dessa diskurser vidare konstrueras via medias texter för att vidare förstå kvinnliga politikernas utsatthet i medias porträtteringar och medias ståndpunkt i detta. En viktig skillnad att belysa är att Faircloughs kritiska diskursanalys bygger på realism där diskurser existerar och är konstruerade (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 93 – 94). Den kritiska diskursanalysen anses vara kritisk i den mening att den försöker synliggöra de ojämlika maktförhållandena vilket kommer att göras endast teoretiskt i studiens diskussionsdel. I analyskapitlet används verktyg för att se hur språk är konstituerad men även konstituerande.

En kritisk diskursanalys med Norman Faircloughs angreppssätt anses vara den mest utvecklade teorin och metoden för forskning om samhälle, kultur och kommunikation inom

den kritiska diskursanalytiska riktningen (Winter Jørgensen & Philips 2000: 66). Det centrala för Faircloughs perspektiv inom diskursanalysen är att diskursen är konstituerad och konstituerande i form av en social praktik. Den reproducerar men även förändrar sociala relationer, kunskap och maktrelationer som gemensamt formas av andra existerande strukturer och sociala praktiker. Vilket skulle kunna analyseras med hjälp av nyhetsmedias språkbruk i relation till de maktrelaterade strukturer som finns i samhället. När texten har analyserats som *text* och som *diskursiv praktik* ska dessa två placeras i förhållande till den *sociala praktiken*. Frågor som kan dyka upp i den sociala praktiken kan vara att det frågas om den diskursiva praktiken döljer eller förstärker vissa ojämlika maktförhållanden i samhället. Jag har i stället valt att fokusera på ”diskurs som text”, då analysmaterialet består av text från digitala nyhetsartiklar och genom textuell analys går det att upptäcka hur diskurser gestaltas textuellt. Men även hur dessa produceras och konsumeras på den institutionella nivån i samhället. Av den anledningen har jag valt att inte undersöka vidare kring den sociala praktiken som motsvarar den samhällseliga nivån utan endast reflektera kring den i studien diskussionsdel. Diskursiva praktiker ger beteckning åt de som kan ligga utanför själva strukturen som gör att den ifrågasätter den diskursiva strukturen (Winter Jørgensen & Philips 2000: 71). Metodansatsen därav vara användbar för att få fram mönster vid analysen av skrift i medias framställningar av kvinnliga partiledare. Jag är medveten om att genusforskning innefattar både män och kvinnor men i denna studie förhåller jag mig enbart till urvalet kvinnor med anledningen av deras position i politiken och media, vilket jag vill belysa genom kritisk diskursanalys. Systematiska analyser av skriftspråk i nyhetsartiklar går ut på att synliggöra samspelet mellan språkbruket och den sociala praktiken med fokus på diskursens roll i såväl social förändring som i upprätthållandet av social ordning (Winther Jørgensen 2000: 73).

4.2 Modalitet, transivitet och Intersubjektivitet

För att kunna förstå den tredimensionella modellen behöver man få en förståelse om att diskurser även förhåller sig till andra sociala processer där diskurserna är både ett resultat av specifika maktförhållanden och ett verktyg för att reproducera dessa. De är med andra ord sociala produkter lika mycket som de är sociala instrument i syfte att bidra till uppfattandet men även skapandet av det som vi individer anser att verkligheten består av (Bolander & Fejes 2019: 91). Den *tredimensionella modellen* beskrivs av Fairclough (1995: 97) inom den kritiska diskursanalys som bestående av tre delar eller dimensioner: text, diskursiv praktik och social praktik. De behöver dras in i en konkret diskursanalys av en kommunikativ händelse som exempelvis tidningsartikel: i första steget tittar man på textens egenskaper, i det andra steget ska man se dess konsumtions – och produktionsprocesser och i slutgiltiga steget dess relation till den bredare sociala praktiken. Diskursiva praktiken medierar relationen mellan texterna som analyseras och den sociala praktiken, det är med andra ord endast genom det språkbruket som vi människor använder för att konsumera och produceras texter – som texter formas av och formar sociala praktiken. Detta i syfte precis som i denna studie att förstå förhållandet mellan kön och makt på den textuella nivån. Utifrån den tredimensionella modellen kommer jag i denna studie att fokusera på specifika språkbruk som exempelvis nyhetsgenre i samband med användningen av diskursanalytiska redskap som *transitivitet* och *modalitet* som ingår i diskurs som text. *Intertextualitet* och *Interdiskursivitet* i den diskursiva praktiken vid analysen av digitala nyhetsartiklar. Detta i syfte att få syn på makt, ideologi och hegemoni (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 73 – 74).

Text är den första dimensionen där textens egenskaper analyseras genom att se över de formella dragen inom en text, som vidare utformar diskurser lingvistiskt, med andra ord genom språk (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 87). Här är syftet att analysera de språkliga

dragen i form av grammatiken, olika metaforer och sammanhang mellan satser. Form och mening i språkliga drag är centralt i denna dimension och beroende på de språkliga formuleringarna kan det också ge olika meningar samt att finns bakomliggande sociala motiveringar till varför specifika språkliga uttryck väljs (Fairclough 1995: 99). Dessa är även av vikt för att kunna utforska aktörens konstruktion av de sociala relationerna samtidigt som identifiering med en viss diskurs innebär användning av en retorisk form som tydligt markerar ens positionering (Medina 2013: 77). De analytiska verktygen i dimensionen text har en beskrivande karaktär som kommer att användas i denna studie för att beskriva hur kvinnliga partiledarpolitiker framställs av media genom de språkliga dragen i texten för att sedan kunna undersöka påverkan av dessa konstruktioner.

4.3 Genomförande

Det första steget utgjordes inledningsvis av en fas där jag fokuserade på att bekanta med och lära känna det insamlade data för att på så sätt underlätta en rimlig tolkning. Artiklarna i det empiriska materialet lästes rakt igenom en gång och sedan strök jag under de citat eller delar av texten som jag ansåg vara intressanta och relaterade till studiens forskningsområde. För att få fatt i ett mönster koncentrerade jag mig inledningsvis på att identifiera samtliga utsagor som relaterade till könsstereotyper och synen på kvinnliga partiledare. Allt från stereotypa beskrivningar av kvinnliga politiker till beskrivningar av deras roll inom politiken. I samband med läsning processen insåg jag hur komplext där är att analysera stereotypa framställningar av kvinnliga partiledare i media. Med hjälp av återkommande utsagor som framkom i artiklarna lyckades jag få ett grepp om den övergripande diskursen gällande kvinnor inom politiken. Denna konstruktion positionerade en kritisk synpunkt som snarare problematiserade det faktum att partiledare framställs och bedöms olika utifrån kön.

I dimension text användes analytiska verktygen *modalitet* och *transitivitet*. Dessa var nödvändiga för att tolka de tidningsartiklar som utgjorde studiens empiriska material. Under analysen undersöktes textens form och mening, där jag upptäckte hur diskurserna framställs textuellt. Transitivitet behandlar hur processer eller händelser binds samman eller inte mellan objekt och subjekt. I texten antingen utelämnas eller betonas agenten som *handlar* i situationen, vilket resulterar i att olika framställningar får olika konsekvenser för texten och de som berörs av den. Transitivitet är egenskaper hos verb, man fokuserar exempelvis på hur orden skapar språklig information. Utifrån transitivitet och modalitet framgick det av användarnas formuleringar ifall om någon part beskylldes som ansvarig och graden av instämmandet i påståendena. Subjektet påverkar med andra ord objektet, vilket visar en hög grad av transitivitet som exempelvis i denna satskonstruktion: ”Diskrimineringen av kvinnliga politiker ökar” används som passiv form där agenten utelämnas och kan för läsaren tolkas som att ”diskrimineringen” ökar av sig själv. Där ingen specifik agent nämns utan framstår mer som att ”det bara skedde” och vikten läggs på effekten och inte på vad som egentligen ledde fram till den (Jørgensen Winther & Phillips 2000: 87). *Modaliteten* kan ses som en ”attityd” eller ”instämmande” som uppenbart skrivs ut av författaren, som antingen kan vara ett explicit eller implicit ställningstagande. Det finns flera exempel på modalitet där författaren kan vara instämmande i olika grad i ett påstående som exempelvis: ”hon *är* en bra politiker”, ”jag *tycker* att hon är en bra politiker” och ”hon *kanske* är en bra politiker...”. Ett annat exempel är när författaren instämmer fullt ut med sitt påstående ”rökning *leder* till cancer”. Sanningsmodaliteten varierar, det kan gå från absolut sanning till mindre säker sanning som skapar en viss osäkerhet i själva texten, till exempel: ”rökning *kan* leda till cancer” visar mindre grad av instämmande. Beroende på vilken typ av modalitet som används kan det resultera i konsekvenser för diskursens konstruktion av betydelsesystem och sociala

relationer. Fairclough (1995) menade att saker kan beskrivas som olika säkert eller osäkert med hjälp av modala verb som exempelvis: måste, kanske, möjligen, borde eller kunna och med modala adverb som möjligtvis, självklart eller troligen. I denna studie har jag plockat ut citat ur artiklarna där journalisten antingen känner en viss osäkert inför påståendet, vilket förmedlar en låg grad av affinitet och på så vis skapas distans eller tvärtom, där journalisten instämmer fullständigt i sitt påstående i texten. ”Diskrimineringen av kvinnliga politiker är ett växande problem” passar bra som ett exempel med hög affinitet. Nyhetsmedia använder modalitet i hänvisandet till sanning i stor utsträckning då journalistens tolkningar framställs som fakta genom användandet av objektiva modaliteter i stället för de subjektiva ”de är fakta” i stället för ”vi anser att det är fakta”. Genom att undersöka transitivitet och modalitet i texten finns en möjlighet att utreda om texten innehåller diskursiva ideologiska processer och med detta avser jag den mer grundläggande process av val som skribenten gör vid framställningen av kvinnor inom politiken.

Diskursiv praktik utgör den andra dimensionen och befinner sig mellan text och *social praktik*, som har nämnts tidigare i studien. Här görs analysen av de produktion – och konsumtionsprocesserna som texten befinner sig inom. Syftet är att förstå textproduktionen i nyhetsartiklarna som journalister eller redaktörer publicerar, där exempelvis en given berättelse kan genomgå samma process hos flera redaktioner innan den publiceras i tidningen. Det kan också handla om vilket mål media har som exempelvis bakomliggande ekonomiska eller ideologiska motiv där språket i texten kan fylla en ideologisk funktion. Med andra ord innebär det hur konsumenter inklusive producenter av en text drar nytta av de existerande sociala resurserna som är grunden för konstitutionen av diskursordningen eller som i den här studien är patriarkatet. Det är av vikt att förstå hur diskursordningar utgörs av alla diskurser som på ena eller andra viset konkurrerar inom samma område (Medina 2013: 81). Man försöker inom denna dimension ”granska de språkliga manifestationerna i relation till de närmaste kontextuella förhållandena som både producerar dem och påverkar tolkningen av dem” (Medina 2013:85). Inom denna dimension pågår även en process som bidrar till reproduktion och transformation av den diskursordning som den ingår i, där maktrelationer men även ideologier kämpar sinsemellan i syfte att vara den ledande. När ett diskursivt element artikuleras på nytt kan en diskursiv förändring ske (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 80). Diskursiva praktiken belyser verktygen *intertextualitet* och *interdiskursivitet* som används i denna studie och förklaras nedanför.

Intertextualiteten anser jag vara användbar inom denna studie då den beskriver hur texter referera till andra texter som i mitt fall är digitala nyhetsartiklar. Detta innebär att de ses till vilka befintliga diskurser som används för att fabricera en text och vilka är de befintliga diskurser som är en del av konsumentens tolkning. I denna studie har jag utfört den intertextuella analysen genom att liknade formuleringar från olika artiklar togs fram som citat i form av exempel, vilket visade förekomsten av intertextualitet. Liknande texter förekommer i olika utformningar och texten ändrar på sin karaktär beroende på målet med den nya utformningen. Med detta menas att en text aldrig står ensam utan de befinner sig i ett nät med andra texter. Därefter strök jag under i texten och plockade fram citat från artiklarna i syfte att klarlägga förekomsten av diskurser vilket visade på interdiskursivitet. Undersökningen av hur texter bygger på tidigare texter bidrar till kunskapen om hur diskurser reproduceras – där de nya texterna svarar på, betonar och omarbetar de tidigare texterna. Texter där intertextualiteten är mycket närvarande och som bygger på traditionella diskurser påvisar en låg grad av interdiskursivitet som vittnar om en reproduktion av mediernas existerande diskursordning eller viljan att vidmakthålla den och de rådande sociala förhållandena (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 85). *Interdiskursiviteten* syftar till att se vilka diskurser

som inom produktionen relateras till den diskurs som undersöks (Medina 2013: 83). Det liknar intertextualiteten på det viset att man förstärker syftet man vill få fram genom att man lånar texter från andra diskurser och citerar dessa. Diskursiva praktiker påvisar drivande krafter mot kulturell, diskursiv och social förändring. Diskurser om kön eller *könsdiskursen* syftar främst i denna studie till de stereotypiska könsföreställningarna och exempelvis de maskulina och feminina attribut som har sin grund i den patriarkala genusordningen. De *Könsnormer* som finns i ett patriarkalt samhälle är med och konstruerar könsdiskursen då dessa är samhällets uppfattningar och förväntningar på hur kvinnor och män är eller bör vara. Connell (1997:116–117) beskriver exempelvis att i dessa normer ingår även ”maskulinitet” och ”femininitet” som individer identifierar sig med utifrån vad som anses vara socialt önskvärt från föräldrar, aktörer och sociala konstruktioner. Könsbaserade stereotyper eller *könstereotyper* anses vara konstellationer av egenskaper som vanligen tillskrivs män respektive kvinnor. Exempel på detta är att män är aggressiva och rationella till skillnad från kvinnor som är mer försiktiga, känslostyrda eller moderliga. Könsdiskurs är av vikt för denna studie då det empiriska materialet visar att det finns olika bestämda uppfattningar om kvinnor inom politiken som framställs i media. I analysen av det empiriska materialet bidrog intertextualitet och interdiskursiviteten till att klarlägga bland annat en *kritisk Diskurs*. Denna diskurs problematiserar det faktum att partiledare framställs olika utifrån kön av media och i majoriteten av artiklarna framkommer det kritiska röster om hur användandet av könsstereotyper i media bidrar till att kvinnorna måste anpassa sitt beteende till den feminina könsrollen. Sammanlagt har analysredskapen använts för att kunna hitta och urskilja återkommande språkliga mönster som bidragit till skapandet av diskurser. Med andra ord har texten använts i praktiken för att exempelvis genomföra förändringar eller bevara rådande maktstrukturer.

De grundläggande kriterierna för val av empiri upprättades med syfte att lokalisera övergripande diskursen kring kvinnliga ledarpolitiker. Därmed faller valet av data på digitala nyhetsartiklar som möjliggör en analys i relation till frågeställningarna. Initialt söktes artiklar utifrån ett *ändamålsenligt urval* med syfte att få så rik information som möjligt och nå djupare förståelse om det fenomen som skall studeras (Patton 2002: 230). Jag hade grundläggande kriterierna som jag utgick ifrån vid val av digitala textbaserade nyhetsmedier som finns i vardagliga varuhandel i digital form. Detta utifrån att jag var intresserad av att utgå från det som är medias tanke kring kvinnliga ledarpolitiker och hur de beskrivs. Som empiriskt underlag för denna studie har jag valt att avgränsa mig till tre av de största svenska tidningar och SVT Nyheter som också är en viktig aktör när det gäller textbaserade nyheter på nätet. Dessa fyra tidningarna innefattar Aftonbladet som har 3.9 miljoner dagliga läsare, Expressen, med sina 2,9 miljoner dagliga läsare och Dagens Nyheter, med sina cirka 790 000 dagliga läsare och slutligen SVT Nyheter, som en av Sveriges största massmedieföretag (Bonnier News, 2020a; Samuelsson, 2020, 1 september, SVT, 2022). Sedan valde jag ut ett par artiklar ur varje tidning som jag ansåg intressanta att studera och jämföra i en djupare analys. Jag valde att titta på digitala nyhetsmedier utifrån vissa kriterier med fokus på beskrivningen av kvinnliga politiker och med vidare kommentarer kring detta. Inledningsvis valde jag därmed att använda mig av *kriterieurval* för att få fatt i den övergripande diskursen kring kvinnliga politiker. Ett sådant urval innebär att det empiriska materialet väljs ut baserat på förutbestämda kriterier för att på så vis möjliggöra informationsrika data (Patton 2002: 238). De kriterier som låg till grund för val av empiri upprättades med syfte att lokalisera data som tydligt illustrerade den övergripande diskursen kring kvinnliga ledarpolitiker.

I syfte att nå ytterligare kunskapsgivande data som möjligt använde jag mig också av *intensitetsurval*. Vilket beskrivs av Patton (2002: 234) som ett urval som grundas i att

materialet intensivt illustrerar det som är av intresse utifrån studiens syfte och i mitt fall för att finna diskurser om kvinnor inom politiken, så kan man alternativt studera bilder i stället för digitala textbaserade nyhetsmedier som i denna studie. Därav försökte jag lokalisera ett antal artiklar allt från olika reportage till debatter och insändare som jag ansåg var representativa för artiklarnas innehåll. Jag använde mig av tidningarnas sökmotorer med sökord: ”politik” och ”Kvinna” men även för - efternamn på Sveriges kvinnliga partiledare, detta för att kunna få en förståelse inom vilket tidsintervall som mest data producerats. Här lade jag märke till att artiklarna berörde som mest de kvinnliga partiledarna under valet året 2018 och med vidare diskussioner tills valet året 2022. Därav valde jag att inrikta min sökning mot årsintervallet 2018 – 2022 då valet tydligt initierade en ökad debatt om varför kvinnliga politiker porträtteras annorlunda än sina manliga kollegor i nyhetsmedia och det framkom även forskning kring detta i artiklarna som jag ansåg vara betydelsefulla för studien. Utifrån detta urval sökes ett antal artiklar upp från just dessa olika tidningar. Jag valde att söka efter artiklar med hjälp av sökorden där en artikel kontrollerades för att se om det tydligt berörde forskningsämnet. Genom detta fick jag fram 30 artiklar som berörde studiens forskningsområde där majoriteten av dessa uttryckte tydlig kritik gentemot hur kvinnliga politiker framställs av media. Avgränsningen till just 30 artiklar gjordes av orsaken att det ansågs vara mer än tillräckligt för ett detaljerat analyserande utifrån Faircloughs analysmodell och för studiens syfte. Det framkom tydligt att artiklarna hade olika ideologiska ståndpunkter och utifrån reflexivitet var detta en fördel då det visar flera olika ideologiska perspektiv. I analysen utfördes färgkodning som syftade till att tydligt särskilja var i artiklarna de valda begrepp medialiserad, medierad, diskurs, makt och genus gick att identifiera. Färgkodningen användes även för att tydliggöra de samband som uppdagades i artiklarna i relation till de olika teman som har identifierats i den tidigare forskningen. Kritiska diskursanalysen är särskilt lämplig för att klarlägga den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av de ojämlika maktförhållanden som bidrar till en social förändring i samhället men även i kommunikationsprocesserna (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 69 – 70). Samtliga tidningsartiklars utsagor som inkluderas i denna studie är utvalda då dessa är viktiga institutioner som har stor påverkan på hur de kvinnliga ledarpolitikerna konstrueras och framställs i samhället. Att analysera diskurser som reproduceras av journalister inklusive politikerna själva är viktigt då deras uttalande kan leda till större konsekvenser eftersom de vill få sina egna representationer av världen etablerade som sanna.

4.4 Etiska aspekter

När man utför en studie är det viktigt att förhålla sig till de fyra forskningsetiska principer som framställs av Vetenskapsrådet i form av riktlinjer. Dessa fyra är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002: 5 – 14). Denna studie består endast av publicerat material som tillgås offentligt och inte från några intervjudeltagare. Därav kommer jag inte i denna studie att ta hänsyn till informationskravet eftersom ingen specifik person berörs och av den anledningen kan jag även bortse från samtyckeskravet eftersom det är endast text som ska analyseras (Vetenskapsrådet 2002: 7 – 13).

Det insamlade empiriska materialet i datainsamlingen användas i syfte för forskning och informationen delas inte ut på något sätt till utomstående aktörer med tanke på nyttjandekravet. I studien finns inte några individers namn nämnda även om de förekommer i det empiriska materialet, utifrån konfidentialitetskravet. Jag som forskare är medveten om detta och materialet kommer att framställas varsamt. Denna studie inriktar sig på hur media framställer kvinnliga ledarpolitiker i förhållande till de patriarkala strukturerna och därav

behöver jag ta hänsyn till andra etiska aspekter. Jag som är en kvinnlig forskarstudent är medveten om min egna förståelseram om att kvinnor med makt är underrepresenterade och stereotypifierade av media. Under studiens gång har jag försökt att förhålla mig så objektiv inställd som möjligt i själva analysen där jag använt mig av de analytiska verktygen som transitivitet och modalitet. Dock krävs även en viss subjektivitet i själva analysprocessen då det är här metodens kritiska utgångspunkter befinner sig i (Winther – Jørgensen & Phillips 2000: 70).

4.5 Metodens begränsningar

Validiteten i studien uppnåddes genom att studien mäter det som den avser att mäta enligt forskningsfrågan och närmande av forskningsfrågan baseras på författarens förförståelse, vilket kan anses strida mot kriterierna för validitet. Detta kan tolkas som en begränsning vid tolkandet av de kvalitativa metoderna, men genom att forskaren är medveten om sin förförståelse leder detta till hög validitet. Winther Jørgensen & Phillips (2000: 29) förklarar att alla forskare som ska analysera texter har vissa föreställningar som kommer att påverka tolkningen av texten och därmed även undersökningen i sin helhet men även att alla forskare i en textanalys därför kommer att komma fram till olika slutsatser. Det empiriska materialet består endast av dagstidningsartiklar och för att öka tillförlitligheten i min analys har jag använt mig av ett flertal direkta citat från det empiriska materialet. Fokuset ligger i att analysera texternas innehåll och utifrån intertextualiteten kan en djupare förståelse nås av de diskurserna som har analyserats i nyhetsmedia.

Jag är medveten om att Faircloughs tredimensionella modell innefattar diskurs som text, diskursiv praktik som motsvarar den institutionella nivån och social praktik som motsvarar den samhälleliga nivån. I denna studie har jag endast fokuserat på de två första dimensionerna av den tredimensionella modellen: *text* och *diskursiv praktik*. Den sociala praktiken har jag valt att resonera kring på en teoretisk nivå i studiens diskussionsdel.

5. Analys och resultat

I detta avsnitt presenteras resultaten av ovannämnda empiriska material. I nedanstående avsnitt kommer jag att presentera i analysen av dimensionen text och dimensionen diskursiv praktik. Jag kommer att presentera olika exempel ur artiklarna genom olika citat, satser eller påståenden för att göra analysen, i syfte att sammankoppla dessa för att påvisa diskurserna kring kön som jag har ytterligare redogjort för i det teoretiska ramverket.

5.1 Dimensionen text: framställning av de kvinnliga partiledarna

Nedanför kommer jag att presentera de resultat som jag har funnit inom ramen för analys av dimensionen text utifrån Faircloughs tredimensionella modell. I denna del har fokuset i min analys varit studiens första frågeställning; hur kvinnliga partiledare framställs i texten, här använder jag två viktiga grammatiska element Modalitet och Transitivitet. Under respektive rubrik presenteras analysen av de språkliga uttrycken i artiklarna gällande de kvinnliga partiledarna.

5.1.1 Modalitet

Verktyget modalitet kommer att användas i syfte att förstå hur talaren uttrycker sig om något i ett påstående, även kallat för affinitet (instämmande). Beroende på vilken typ av modalitet det är får detta effekter på diskursers konstruktioner av betydelser och sociala relationer. De aspekter av modaliteter som analyseras här är eventuella sanningar som förmedlas i påståenden, talarens ”affinitet” (instämmande) i en sats. Sanning är modaliteter som förmedlar en viss kunskap som obestriddig. Men samma ”kunskap” kan beskrivas som mer osäker med ord som; ”kanske” eller ”kan”, vilket tydligare beskrivs i kapitlet om metod. I artiklarna förmedlas hög grad av modalitet, könsdiskurserna som framkommer i texterna ifrågasätts inte i någon större utsträckning när det kommer till framställningen av de kvinnliga partiledarna. Två övergripande sanningar som impliceras i texterna är: kvinnodominansen bland partiledarna i svensk politik och att kvinnliga partiledare fortfarande behandlas fortfarande annorlunda trots att Sverige är ett jämställt land. I artiklarnas formuleringar finns inga intonationer eller emotionella kopplingar till det som beskrivs. I artiklarna framställs informationen av manliga respektive kvinnliga experter som exempelvis statsvetare eller utifrån de kvinnliga partiledarnas egna erfarenheter. En viktig betydelse som förmedlas är att kvinnor behandlas ”annorlunda” än männen inom politiken (Expressen 2018 – 11–18). Flera artiklar från olika källor förmedlar inga tveksamheter kring detta och nedan följer exempel med citat: *”Det viktiga är inte om nästa statsminister är en kvinna. Det relevanta är att kvinnor kan ta sig till toppen på samma premisser som män. Där tycks Sverige inte vara i dag.”* (Dagens Nyheter 2021- 09 -01). Modaliteten i artikeln syns genom att artikelförfattaren kliver in och konstaterar att *”Där tycks Sverige inte vara i dag”*. I detta fall framhåller författaren en negativ inställning till de skillnader som finns på kraven för att en kvinna ska kunna ta sig till toppen precis som män och uttrycker den ojämlikhet mellan könen som finns i det politiska arbetet.

Även i andra artiklar förmedlas uttryck kopplade till kön och jämställdhet i relation till politiken, som exempelvis att vara ”partiledare” och ”kvinna”. Det finns andra exempel med liknande formuleringar som förekommer i vissa artiklar: *”Det krävs ett långt nätverksbyggande för att slå sig fram i politiken och historiskt sett har detta gynnat män”* (Aftonbladet 2021-05-02). Detta är en av de formuleringar som förekommer i artiklarna och är centrerade kring rådande *könsnorm* som tydligt belyser historiskt sätt den manliga dominansen i politiska arenan där de manliga attributen anses vara normen. Men vissa artiklar har enstaka formuleringar som visar en jämställdhets paradox där en diskurs om att Sverige är ett jämställt land konkurrerar med den som säger att kvinnor inte får lika mycket utrymme i det mediala rummet, exempelvis: *”Trots kvinnliga partiledare, en jämställd regering och ett massivt genomslag för Greta Thunberg utgör kvinnor fortfarande bara en tredjedel av alla som får utrymme i nyheterna”* (Expressen 2019 -11-27). Återigen belyser jag en formulering som berör studiens andra frågeställning och problematiserar den jämställdhet som vi har uppnått idag i regeringen. Med tanke på att det finns flera kvinnor som är partiledare så uppnås i stället problemet med jämställdhet i politiken. Kvinnliga politiker erhåller fortfarande mindre mediebevaktning jämfört med sina manliga kollegor, vilket är något som uttrycks av media- och kommunikationsvetenskaps experter (Expressen 2019-11-27). Formuleringar som; *”men trots att riksdagen är jämställd är det bara 34 procent kvinnor som har hörts och syns i artiklar om exempelvis regeringsbildning och partiledarbyten”* (Expressen 2019-11-27) uttrycker hög modalitet då kommentaren yttrycks av experter med kunskaper kring ämnet vilka framställs i artiklarna. Uttrycken gör det svårt att ifrågasätta informationen med tanke på att det finns en tydligt uttalad aktör som står bakom det som i sammanhanget beskrivs som avgörande. Ovanför nämnda citat i detta stycke är uttryck som tydligt understryker Connells (2008:2020) beskrivning av hur genusordningar med den *hegemoniska maskuliniteten* är mönster av de maktrelationer som finns mellan kvinnor och

män, där uppdelningen av könen begränsar dem till två olika världar med patriarkatet som försvarare för männen och på så viss reproducerar den patriarkal könsordningen med kvinnan som underordnad.

I en annan artikel med rubriken: *”Ex – kollegan om Magdalena Andersson: ”Folket är rädda för henne”* (SVT 2021-09-30) lät författaren ett par kollegor till Andersson få uttala sig om henne när hon blev partiledaren för Socialdemokraterna. I artikeln beskriver kollegorna Andersson genom objektiva modaliteter ”hon är” som exempelvis; hon har lätt för att bli frustrerad, hon är rakt på sak, hon ser sina åsikter som fakta, hon kan bli konfrontativ och oresonlig i frustrerande situationer. Det framkommer i artikeln att hennes föredetta kollega anser att hennes ”tuffa stil” kan skapa problem i hennes ledarskap och att han själv blev ”utskäld” av henne under ett möte. En annan kollega beskrev henne som ”synnerligen kompetent” men inte precis ”charmig” utan mer sammanbiten. Dessa är centrerade kring *könsnormen* som karaktäriserar *könsdiskursen* och där sådana uttryck gällande kvinnliga partiledare i media är generaliseringar, stereotyper och föreställningar om att kvinnor inom politiken har en hård karaktär. Denna typ av ageranden är i enlighet med de manligt kodade egenskaperna vilket bryter mot de förutfattade meningarna kring kvinnors förväntade könsidentitet. Detta kan även kopplas till Connells (1997: 116–117) beskrivning av könsnormer där vi ska agera utifrån vår könstillhörighet och de personlighetsegenskaper som Andersson tillskrivs som exempelvis ”tuff” eller ”konfrontativ” är snarare motsatsen till de feminina. Sådana uttryck är vanliga i media vilket gör det svårt att nå önskad jämställdhet utan att kvinnorna ska behöva ifrågasättas eller kritiseras på den nivån. Artikeln avslutas med följande citat; *”Så dessa väntade påhopp vi nu ser på Magdas karaktär som dyker upp kan jag mycket kraftfullt och med hyfsat lång erfarenhet säga är rent trams. Dock är jag inte förvånad, tyvärr”* (SVT 2021 – 09–30). Detta citat visar reproduktionen av rådande könstruktureringen i samhället genom att använda smeknamnet ”Magda”, vilket anses vara könat då det förminskar Anderssons roll i egenskap av professionell politiker, det i sin tur gör att auktoriteten sänks. Genom att författaren uttrycker sig ”Dock är jag inte förvånad, tyvärr” visar hög modalitet med instämmande för det som uttalas i texten och uttrycker ett återkommande problem med sådana porträtteringar av kvinnor inom politiken. Ovannämnda uttryck är också exempel som påvisar en *kritisk diskurs* där artikeln är kritiskt inställd till hur media faktiskt framställer kvinnliga politiker, där kvinnor tillskrivs de karaktäristiska drag som gör att de framställs som ”problematiska” för att leda ett parti. Även uttrycket ”dessa väntade påhopp” understryker att det är något man förväntar sig av media när en kvinna intar en hög maktposition, knyter an till samhällets kulturella ursprung och patriarkala värderingar. Värderingarna är djupt rotade i de konservativa tankegångar som socialt konstruerar tolkningar av kön och följaktligen könsbeteende utifrån *normen*, vilket utgör könsdiskursen som jag kommer att analysera mer djupgående i analysen av den diskursiva praktiken i relation till de bakomliggande ideologierna.

5.1.2 Transitivitet

Transitivitet har jag använt som ett metodologiskt verktyg för att undersöka vem det är som säger vad, där händelser förbinds eller inte förbinds till subjekt och objekt, därmed blottläggs de ideologiska konsekvenserna som olika framställningar kan ha. En tendens i nyhetsartiklarna som; SVT, Dagens Nyheter, Aftonbladet och Expressen är att de sällan använder passiv form där subjektet utelämnas och det förekommer handlingsprocesser som ersätts av substantiv i flera texter. De partiledare som framställs i artiklarna skrivs oftare ut explicit genom att deras namn / efternamn nämns eller endast nämns som subjekt i form av ”kvinnliga politiker”, där de grupperas ihop på basis av att de delar samma kön. Detta ser jag

som att media delvis gör denna grupp till subjekt men samtidigt blir de anonymiserade genom att de klumpas ihop på basis av kön. I en av Aftonbladets artiklar uttrycks följande citat; ”Att kön spelar roll i politiken är naturligtvis ingenting nytt” vidare avslutas citatet med ”Det som möter Mona Sahlin, Anna Kinberg Batra och Annie Lööf på nätet skulle aldrig ha mött en man. Och media är inte alltid mycket bättre” (Aftonbladet 2021-08-28). I artikeln beskriver författaren satsen som ”objektiv kunskap” vilket menas med att kön alltid har spelat roll inom politiken som i decennier har varit mansdominerande och kopplas till olika genusforskningar. Detta är ytterligare ett exempel där artikeln för en kritisk diskussion som problematiserar sättet hur kvinnliga politiker fortfarande framställs av media. Här beskriver återberättaren tre kvinnliga partiledare där två av dem är före detta partiledare åt olika partier som fortfarande behandlas och framställs annorlunda på sociala medier i jämförelse med deras manliga kollegor. Denna typ av transivitet förmedlar sociala medier ett gemensamt ansvar för de könsstereotyper som framställer kvinnorna sämre i offentligheten jämfört med männen och uttrycket ”och media är inte alltid mycket bättre” understryker detta. I en artikel i Expressen frågades nuvarande respektive före detta toppolitiker om varför det är viktigt för Sverige att ha en kvinnlig stadsminister och ett av påståenden var följande: ” – ju fler kvinnliga statsministrar vi ser, desto mindre fäste har den inpräntade bilden av den manliga statsministern, och desto friare blir vi att bedöma kompetens utifrån person, inte kön” (Expressen 2018-10-26). I följande påstående ges en enkel beskrivning av ett orsakssamband där fler kvinnor som statsministrar skulle förhoppningsvis leda till en förändrad bild av normen som finns i samhället, där effekten skulle bli att samhället inklusive media baserar kritiken utifrån personlighet i stället för kön. Sådana uttalanden fråntar subjektet sitt ansvar för att i stället belysa effekterna av problemet genom passiv transivitet med benämningen ”vi” i satsen. Återberättaren presenterar sitt påstående utan belägg med konkreta exempel och förbinder därmed inte heller processer eller effekter med specifik agent. Därav är det svårt att veta eller förutspå om det verkligen kan leda till en sådan förändring.

I en av Aftonbladets artiklar beskriver man att kvinnor inom politiken utsätts för hat inklusive hot och tystas av bland annat media, vilket kommenteras av en doktorand i statsvetenskap vid Uppsala universitet: ”Enligt rapporten upplever kvinnliga politikernas begränsningar i vilka ämnen de kan ta upp, och hur. Trakasserier ökar nämligen när exempelvis jämställdhet, migration och våld mot kvinnor diskuteras. Det riskerar att påverka den politiska debatten, menar Sandra Håkansson” (Aftonbladet 2022-11-27). I satsen refererar Håkansson till den diskursiva praktiken som finns och berör viktiga debattämnen inom politiken men som även återkopplas till könsdiskursen då både kvinnor och män tenderar att undvika den här typen av frågor men oftast är det kvinnor på grund utav den utsatthet som de utsätts för av medier. Här har vi även en objektiv formulering med koppling till en rapport från studieförbundet näringsliv och samhälle (SNS) och vidare uttrycker sig Håkansson; ”Hot och hat mot politiker har ökat över tid, och i sociala medier blir det ännu mer synligt”. Denna typ av Transivitet visar det gemensamma ansvaret som media innehar, där ”kvinnliga politiker” förbinds med vad ”de” kan och inte kan ta upp i den politiska debatten som leder till konsekvenser i form av trakasserier riktade mot kvinnliga politiker. Som det framkommer i artikeln tenderar dessa vara sexistiskt kopplade till könet och helt fränkopplade deras politiska handlingar till skillnad från deras manliga kollegor som i stället trakasseras utifrån deras åsikter.

I en annan av Expressens artiklar kritiserades en krönika som ägnades åt att kommentera Ebba Buschs (KD) klädval under debatten med följande kommentar ”Hennes klädval gav i stället intryck av att hon just ställt ned champagneglas och bara tillfälligt deltog i diskussionerna. Egentligen var hon på fest” (Expressen 2021-05-04). Vidare kritiserades kommentaren av de manliga politikerna: ”det är fånigt och orättvist att medier fortfarande 2021 skriver artiklar om

kvinnliga politikers klädsel i stället för deras idéer”. I förstnämnda satsen kan vi se hur återberättaren drar en liknelse mellan Ebba Buschs klänning under debatten med en cocktailklänning som man bär på en fest, uttrycket ”egentligen var hon på fest” försöker framställa en oseriös bild av Busch som anses vara icke kompetent i att välja klädsel till en debatt. I andra textutdraget nedtonas agenten genom uttrycket ”medier” där alla mediala plattformar inkluderas som subjekt och därmed aktivt framställer liknande uttryck. Här kan vi även se tydligt uttryckt kritik gentemot media som fortfarande porträtterar kvinnor på det viset och därmed konstruerar den kritiska diskursen. Därav utgörs mottagaren av kvinnliga politiker som beskrivs utifrån klädsel och inte deras politiska åsikter av media vilket objektifierar dem. Skribenten är aktiv i sitt uttryck och förbinder händelser med subjekt, på så sätt är transiviteten hög. I DN:s artiklar framgår följande formulering om kvinnorna i makten av Statsvetaren Madestam: ”*Maktens kvinnor*” blir ändå ett kraftfullt vittnesmål om en kollektiv erfarenhet. Även politiker som inte vill ”dra könskortet” tvingas förhålla sig till omvärldens fixering vid deras kroppar” (Dagens Nyheter 2022-04-18). Madestam framför objektiv kunskap där kvinnor har präglats årtal av den typen objektifiering. Det framgår en hög grad av Transivitet där uttrycket ”kraftfullt vittnesmål om en kollektiv erfarenhet” som en handling tydlig förbinds med subjektet ”kvinnor” som explicit görs till objekt i den politiska arenan. Om kvinnorna säger något om att de beskrivs på basis av sitt utseende vilket refereras till ”könskortet” riskerar de att bli utfryssta. Vilket sker på grund utav ”omvärldens fixering” om vad som anses vara acceptabelt att säga inom politiken som kvinna. Vilket är något som tidigare har framkommit i artiklarna som analyserats tidigare.

Ett återkommande mönster i det empiriska materialet är redovisning av forskning gällande medias användande av stereotyper och objektifierande uttryck av kvinnliga ledarpolitikers klädval eller de karakteristiska drag som de tillskrivs. Vi kan även se att i majoriteten av artiklarna framkommer en *kritisk diskurs* av medias framställningar av kvinnliga politiker. Som exempelvis i en av SVT:s artiklar kritiserades en tidigare kommentar gällande Annie Lööfs (C) strumpbyxor under en partiledardebatt och Annie Lööf har framställts i flera av SVT:s artiklar som en av de mest utstötta partiledare för hat men även hot i sociala medier. Kommentaren är följande; ” *strumpbyxorna borde ha varit genomskinliga, inte svarta, för att benen skulle synas bättre*” (SVT 2021 – 11 - 17). Vidare beskriv det i artikeln hur kvinnor tenderar att porträtteras av media som känslomässiga och därav mindre kapabla att resonera förnuftigt. Ett av exemplen som artikeln belyser är hur före detta partiledaren Anna Kinberg Batra målades upp av media i jämförelse med nuvarande manliga partiledaren för Moderaterna med mindre ”dramatiska” uttryck. Precis som i andra artiklar utgörs media som agent ansvarig för objektifierande uttryck av kvinnliga partiledare men samtidigt framkommer det i artiklarna kritiska röster gentemot medias könsbaserade framställningar av kvinnor med makt. Men genom att benämna det som endast ”media” skapar det en distans mellan de olika mediala plattformarnas agerande och effekterna på mottagaren. Detta skapar en passiv form där handlingsprocessen ersätts av substantiv och det framgår inte explicit vilka mediainstitutioner det talas om. Denna typ av Transivitet förmedlar snarare att media bär ett gemenast ansvar för sådana porträtteringar av kvinnliga ledarpolitiker där händelser förbinds med subjektet som i det här fallet är kvinnor.

Vid analysen av dimensionen text har jag sammanfattningsvis i det empiriska materialet funnit en struktur där tydliga stereotypiska könsföreställningar fortfarande existerar men problematiseras i en allt högre grad av media själv. Det empiriska materialet uttrycker tydligt att trots Sverige som ett jämställt land med nästan jämn könsfördelning i riksdagen och Regeringen, så finns det fortfarande problem där kvinnor möter andra typer av krav på kompetens i sin politiska karriär. Även om politiken är en av de mest jämställda sektorerna i

Sverige, råder inte någon reell jämställdhet i politiska arbetet. I det empiriska materialet diskuterades fördetta partiledarna Anna Kinberg Batra och Mona Sahlin som ett framstående exempel på hur kön kan påverka ens opinionssiffror vilket tvingar kvinnan i dem flesta fallen att avgå som partiledare. Det påvisas en hel del forskning kring hur kvinnliga ledarpolitiker särbehandlas av media genom objektifierande eller sexualiserande uttryck som är riktade mot deras personlighet eller utseende. Men detta är något som vidare diskuteras av artiklarna som problematiskt och är kritiska inställda mot hur kvinnor inom politiken porträtteras av media. Detta är även ett exempel på hur kvinnor förblir underordnade och politiken som historiskt sätt har varit mansdominerande har fortfarande stark koppling till de manliga attributen. Det framkommer även att kvinnliga ledarpolitiker underrepresenteras av media jämfört med deras manliga kollegor och kvinnliga ledarpolitiker är försiktiga med att uttrycka sig i politiska frågor som berör exempelvis jämställdhet då de är medvetna om den utsatthet som de kan ställas inför av media. Media plattformarna utifrån det empiriska materialet för en kritisk diskussion kring hur kvinnorna inom politiken porträtteras av media till skillnad från deras manliga kollegor.

5.2 Dimensionen diskursiv praktik

Detta avsnitt fokuserar på hur spår av intertextualiteten och produktionsförhållanden kan avläsas i texterna, hur dessa byggs upp och transformeras. Här kommer fokusen ligga i att besvara studiens andra frågeställning, hur media använder diskursiva uttryck för att presentera en viss bild av kvinnliga politiker. Forsättningsvis fokuserar jag på artiklar från SVT, Aftonbladet, Expressen, och Dagens Nyheter som utgör det empiriska materialet i studien. Med syfte att undersöka vilka diskurser som produceras inom framställningen av kvinnliga ledarpolitiker eller om de bygger på redan existerande diskurser i syfte att finna de dominerande diskurserna.

5.2.1 Intertextualitet

Artiklarna i det empiriska materialet präglas i hög grad av intertextualitet där det finns återkommande hänvisningar till liknande forskning eller undersökningar och därmed bygger texterna på varandra. Forskningarna som framkommer i artiklarna uttrycker kritik till hur media framställer kvinnliga politiker som vidare konstruerar den *kritiska diskursen*. Detta påvisar återkommande mönster av den objektifiering och könsåtskillnaderna som görs av mediainstitutioner i deras gestaltning av kvinnliga partiledare. Nedanför kommer jag att ta upp exempel där texterna i artiklarna hänvisar någorlunda till varandra: *”det är fortfarande gamla kvinnohatet. När kvinnor tar ton riskerar de mycket oftare att drabbas av hat. Vi har också ett klimat på sociala medier som är helt skruvat just nu, tillägger Strandhäll”* (Expressen 2021-10-06). Detta är intertextualitet då artikeln refererar till såväl egen tidigare producerade texter gällande konsekvenserna som kvinnor inom politiken möter när de tar mer plats än sina manliga kollegor men även tidigare forskning inom området för könsdiskursen. Genom att intertextualiteten används flitigt görs i textproduktionen ett försöka till att övertyga läsaren om existensen av normen i samhället där hatet mot kvinnorna inom politiken är vanligt förekommande i media. Detta är även exempel på den tolkningsram där liknande formuleringar och påståenden görs betydelsefulla inom relevanta diskurser. I Aftonbladet framförs liknande påståenden: *”kvinnor i offentligheten har det generellt betydligt tuffare än sina manliga kollegor. Det beror inte bara, som i Linda Sneckers fall, på ett hårt politiskt debattklimat utan också på att man oftast utsätts för personliga angrepp. Inte sällan med sexistiska eller nedsättande kommentarer”* (Aftonbladet 2021-02-04). Här berörs *könsdiskursen* som beskriver den typ av hat som kvinnorna inom politiken får möta och

sexistiska kommentarer som är direkt kopplade till det kvinnliga könet som framställer dem som objekt i den mediala gestaltningen. Här framkommer även mönster av de konservativa tankegångarna där den patriarkala könsegeringen tydligt kommer fram och utgör kvinnan till den ”avvikande” i offentlighetens rum (Connell 1997).

Utsagorna som framkommer ur artiklarna får en negativ inverkan på könsnormerna på grund av den skillnad i kritiken mellan könen som fortfarande existerar i media gör det svårt att se om vi verkligen har nått jämställdhet på alla nivåer i samhället. ”*Kvinnor betalar ett långt högre pris än män för att ge sig in i politiken. Det gäller i alla partier och det är ett hot mot demokratin*” (Dagens Nyheter 2022-12-05). Här berörs exempelvis kön vilket även förekommer i två andra artiklar av det empiriska materialet. Återberättaren konstaterar det faktum att alla oavsett kön eller bakgrund ska ha samma rättigheter men även möjligheter till att komma till makten och framställas med rättvis kritik som är kopplad till ens kompetens i stället för kön eller utseende. Detta påvisar även den makt som media innehar i form av att producera negativa uttryck som också påverkar allmänhetens uppfattning om normalitet och avvikelse gällande kvinnor inom politiken.

I en av SVT:s artiklar förs en kritisk diskussion som belyser hur Moderaternas och socialdemokraternas första kvinnliga partiledare haft det tufft att svara upp mot partiernas normer, där media och deras egna partikamrater behandlat dem annorlunda jämfört med män i samma maktställning. Intertextualiteten i artiklarna avslöjar hur de influeras av varandra eller andra texter som berör könsnormerna men även dess konsekvenser för kvinnor med makt i offentligheten och på så vis är de konstituerade och konstituerande. Den typen av kritiken som framförs i de ovan nämnda artiklar är med och konstruerar den *kritiska* diskursen. Citaten ovan avslöjar två bakomliggande ideologier där den ena ideologin står för att kvinnor ska vara feminina och omhändertagna medan den andra ideologien menar att de typiska ”kvinnliga” egenskaperna inte överensstämmer med de egenskaper som betraktas som typiska och önskvärda för en ledare. Dessa ideologier befinner sig i den hegemoniska kampen där könsdiskursen konstrueras i relation till att kvinnor diskrimineras med anledningen av att de uppför sig på ett sätt som snarare uppfattas som ”otypiskt” för en ledare. Men skulle de eftersträva de typiska ledaregenskaperna kan de diskrimineras för att de beter sig på ett sätt som anses vara otypiskt för en kvinna. Utifrån könsstereotyperna är ledarskapsegenskaperna typiskt associerade med de manliga attributen eller hur män förväntas vara och av den anledningen blir det lättare för männen att hantera ledarskapsrollen.

5.2.2 Interdiskursivitet och könsdiskursen

Eftersom artiklarna beskriver övergripande hur medias kritik riktas mot de kvinnliga ledarpolitikernas kön i stället för deras politiska kompetens, belyser detta hur könsdiskursen centraliseras. I texterna framkommer det att manliga och kvinnliga politiker tenderar att vara försiktiga med att framställa för starka påståenden gällande frågor som berör jämställdhet i samhället eller frågor som berör regeringsformer där kvinnor tystas ner och män framställs oftare av media. Något liknande beskrivs i Aftonbladets artiklar; ”*Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Trots detta kritiserar ofta kvinnor för saker som män i liknande positioner kommer med utan kritik*” (Aftonbladet 2019-05-21). Här kan vi exempelvis se hur jämställdheten i Sverige ifrågasätts i relation till könsbaserad kritik som kvinnor inom politiken fortfarande får stå ut med och framställs utifrån sina misslyckanden, vilket referera till *könsdiskursen* och de könsnormerna som påverkar den institutionella nivån i samhället. Connells (1997) beskrivning av genusordningen kan kopplas till ovanstående citatet då det tydligt beskriver hur stereotypiska könsroller men även de förväntningar som föreligger inom

politiken på framför allt kvinnor. Då dessa härstammar från de mönster av maktrelationer mellan feminiteter och maskuliniteter som genomsyrar hela institutioner som media. Könsdiskursen ifrågasätter den formella jämställdheten eftersom könsåtskillnaderna som konstrueras av media i porträtteringen av de kvinnliga ledarpolitikerna påvisar att den manliga normen inom politiken fortfarande existerar och bevaras. I dimensionen text konstruerades kvinnor som underordnade i relation till manliga partiledare som dessutom oftare framställs i offentligheten av media.

Vissa artiklar beskriver exempelvis fördetta partiledaren Anna Kinberg Batra som var tvungen att lämna partiledarskapet efter dåliga opinionssiffror och inte minst Annie Lööf som har fått känna på drevet från höger när företrädare från högern på sociala medier drev en kampanj mot henne. De flesta uttrycken som förekommer i media riktade mot de kvinnliga partiledarna visar på en brutalisering av det politiska samtalet med nedvärdering av kvinnor med makt. I en av SVT:S artiklar hade en doktorand som forskar om kvinnor inom politiken kommenterat gällande hur media uttrycker sig om kvinnliga politikernas klädseln i jämförelse med män *"Man hade nog tyckt att det var ett personligt val som inte har att göra med hur mannen är som politiker"* (SVT 2020 – 10–15). Detta är ett exempel på vilka typer av könsskillnader som förekommer i den medialiserade informationen gällande politikens företrädare.

En vanlig koppling som görs i artiklarna är att man sammankopplar kön med makt där manen som normen blir allt "synligare" när media uttrycker sig väldigt specifikt om kvinnor eller när det handlar om politiska frågor så tystas de i stället av media; *"De var sitt kön. som signalerade normaliteten i maktens korridorer. Könet som utan ifrågasättande var lika med hur maktens språk och utseende skulle vara... landsfader. Skepparen vid rodet. Starke man"* (Expressen 2021-08-25). Det uttrycket är taget från Expressens kulturdebatt om varför män tenderar att väljas som partiledare och artikeln är även kommenterad av före detta partiledaren Mona Sahlin. Liknande formuleringar visar på de strukturer som finns djupt rotade i vårt samhälle och könsdiskursen i satsen ger en bild på den typen av ojämställdhet som förekommer i media och fortfarande finns i samhället utifrån ett historiskt perspektiv. I slutet av artikeln beskriver Mona Sahlin själv hur vissa av hennes partikollegor sade att hon inte skulle "tjata" om kvinnofrågor, då det skrämmer bort väljare. Dessa tankar återkopplas till ojämlika maktförhållanden och maktinflytanden som är med och konstruerar könsdiskursen. Där kvinnor oftare än män tenderar att vara försiktiga med uttalanden kring politiska frågor som berör jämställdhet.

I en av Dagens Nyheters artiklar belyser man att vi idag kan fira 100 år av allmän rösträtt men att verkligheten för kvinnliga politiker fortfarande ser dystert ut; *"Förminskningen av kvinnor i maktens korridorer och i mediernas sken består"* (Dagens Nyheter 2018-12-16). Detta är ett exempel utifrån det empiriska materialet där man återigen menar att kvinnliga partiledare och inte minst kvinnor inom politiken ständigt blir påmind om sitt kön och den typen av objektivering som förekommer i media av kvinnliga politiker visar detta. Något liknande upplystes även i en av Aftonbladets artiklar med titeln: *"Näthatet skrämmer kvinnor till tystnad, där återberättar man att det har gått 100 år sedan kvinnorna fick rösträtt i Sverige men idag finns andra demokratiska utmaningar"* (Aftonbladet 2021 – 03–10). Vissa kvinnliga partiledare och politiker väljer att inte uttala sig i vissa sakfrågor men även att vissa väljer att lämna politiken på grund av den utsatthet som de ställs inför av bland annat media. *"när både politiker, opinionsledare och journalister som ska granska makten riskerar att tystna så är det fria ordet hårt ansatt. Rädslan för hot och hat kan även bidra till självcensur"* (Aftonbladet 2021-03-10). Likt föregående artiklar ifrågasätts den jämställdhet som vi har nått

idag med nästan jämlik könsfördelning i regeringen och riksdagen, men fortfarande utsätts kvinnliga politiker för könsbaserad kritik i stället för deras politiska kompetens.

Som jag har påvisat i van text kring medialiseringen av könsbaserad kritik synliggör inkludering av icke acceptans för kvinnor inom politiken. Speciellt som partiledare även om de är flera än männen och inte minst visar detta varför kvinnor med den typen av makt fortfarande underrepresenteras i media. Detta påvisar könsdiskursen och att jämställdheten mellan könen är en utav grundpelarna för ett demokratiskt samhälle. Problemet ligger i hur mansdominerande yrket reproducerar sig själv som ett nätverk när allt fler män väljs som ledamöter, vilket gör att jämställdhetsprocessen blir trög. Den kritiska diskursen legitimeras och auktoriseras genom de olika påståenden som framträder av forskare inom artiklarna med benämning på att en förändring behöver ske genom att bryta starka reproducerande nätverk i ett mansdominerande yrke som politik. Detta berör även könsdiskursen som utgör de stereotypiska könsnormerna och har sitt ursprung i den konservativa ideologin tillsammans med dess tankegångar. Vilka framställs av media vid mediala gestaltningen av kvinnliga partiledare med benämning på deras utseende eller misslyckanden. Men även att deras manliga kollegor tar mer plats i de mediala plattformarna med starkare intryck av deras politiska kompetens. Sådana påståenden diskursivt framställer könsdiskursen som *hegemonisk* men samtidigt kritiserar media för deras användande av könsfördomar och av den anledningen har jag valt att fokusera just på den diskursen. I vissa av artiklarna i det empiriska materialet benämns rådande könsnormer ge upphov till stereotypa föreställningar och fördomar som bevarar den ojämna könsfördelningen i svenska verksamheter. Men även det faktum att kvinnor har mindre chans att utses till inflytelserika poster eller förutsättningar för att nå en politisk position vilket jag anser utgör en del av könsdiskursen. Här vill jag också tilläga att citaten som framkommer i analysen av den diskursiva praktiken har bakomliggande ekonomiska eller ideologiska drivkrafter som formar eller formas av den inneboende ambitionen i de institutionella processerna och i de diskursiva processer som urskild. Majoriteten av citaten som jag anser är också framstående exempel av varför de konservativa tankegångarna som fortfarande präglar vårt samhälle orsakar att den patriarkala synen reproduceras när media behandlar män respektive kvinnor annorlunda inom politiken. Men den kritiska diskursen i denna studie ifrågasätter medias könsbaserade kritik av kvinnor och inte minst män. Detta är något som jag anser vara positivt eftersom desto mer media görs ansvarig för sina sexistiska framställningar av kvinnor med makt kan detta förhoppningsvis leda till en möjlig förändring av den könsnormen som vi har i dagens samhälle.

6. Diskussion

I följande kapitel redogör jag för avslutande diskussion av studien. Jag inleder med att summera analysen och slutsatser kring studiens syfte och frågeställningar. Därefter belyser jag hur relationen har sett ut mellan den tidigare forskningen och analysen. Avslutningsvis resonera jag kring studiens analys i relation till det teoretiska och metodologiska ramverket. Kapitlet avslutas med implikationer för vidare forskning.

6.1 Studiens Syfte

Syftet med studien var att undersöka hur kvinnliga partiledare framställs i digitala nyhetsmedier *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen* och *SVT Nyheter* med hjälp av de språkliga och diskursiva uttrycken som porträtterar en viss bild av de kvinnliga politikerna. Syftet delades in i två frågeställningar som motsvarade var och en av Faircloughs två första dimensioner i den tredimensionella modellen för att uppnå studiens syfte. Första

frågeställningen berörde medias språkliga uttryck vid framställningen av kvinnliga politiker som besvarades i dimensionen text. Genom att se på beskrivningarna av kvinnliga ledarpolitiker i det empiriska materialet tydliggjordes det att kvinnor inom politiken konstrueras utifrån stereotypa uppfattningar vilket var något som också tydligt kritiserades i majoriteten av artiklarna. För att vidare förstå varför kvinnliga partiledare framställdes utifrån sitt kön av media använde jag mig av redskapen Transivitet och modalitet. Under respektive redskap presenterades resultat som jag kunde utläsa ur det empiriska materialet där mättade uttryck och framställningar av de kvinnliga partiledarna kunde jämföras.

I andra frågeställningen undersöktes hur olika diskursiva uttryck inom media används för att presentera en viss bild av kvinnliga politiker. Dessa utfördes med hjälp av redskapen som transivitet respektive intertextualitet i syfte att se om texter bygger på varandra eller liknande kunskap för att utläsa den dominerande diskursen i dimensionen diskursiv praktik. Det empiriska materialet synliggjorde intertextuella kedjor och jag fann interdiskursivitet inom diskurser som centrerades kring könsdiskursen och en kritisk diskurs framkom. Jag kunde här utläsa att texterna i det empiriska materialet produceras utifrån en uppfattning att Sverige formellt sätt ett av de mest jämställda länder men i den politiska arenan uttrycks ojämlikheten mellan kvinnor och män. Kvinnor möter högre krav, hot, våld och utsätts för sexuellt objektifierande kommentarer men även andra typer av trakasserier gentemot deras kön i media. Majoriteten av artiklarna hade flera kritiska synpunkter i hur media framställer kvinnliga politiker och problematiserade sättet på vilket kvinnliga politiker framställs i media till skillnad från deras manliga kollegor. Det framkom bland annat tydliga stereotypiska könsskillnader och objektifierande uttryck gentemot kvinnorna och de bedöms inte utifrån deras politiska kompetens som deras manliga kollegor utan kritiken riktar sig oftast mot deras klädsel eller personliga egenskaper. Det typiska manliga utseendet och egenskaper anses fortfarande vara det normala inom den politiska världen så blir kvinnan det som avviker från normen. Förväntningarna som finns på kvinnliga partiledare är inte desamma som för männen. Som det framkommer i artiklarna har politiken historiskt sätt varit formad och styrd av män och för män så påverkas fortfarande kvinnor på ett negativt sätt. Hon kan till och med synas mindre i offentligheten eller allmänt bli ignorerad av media enbart av det faktum att hon är kvinna. Ett av dem mest tydligaste kritiska inställningarna till medias porträtteringar av kvinnliga politiker är en av SVT:S artiklar: *"kvinnliga politiska ledare granskas hårdare i media och fokus ligger oftare på person och kön jämfört med deras manliga kollegor, det visar en ny forskning av statsvetaren Joakim Johansson på Mälardalens högskola"* (SVT 2021-10-18). Här visar forskningen att kvinnliga politiker ifrågasätts på olika sätt där kvinnor möter högre krav än sina politiska kollegor i samma position. Forskaren själv anser detta vara ett demokratiskt problem för att ett inkluderande medborgarskap inte ska särskilja könen inom samhällets myndighetsorgan. Med det sagt påvisar den kritiska diskursen en viss förändring av attityd gentemot media som fortfarande använder sig av könsbaserad kritik vid framställandet av kvinnor inom politiken. Jag anser att genom en ökad genusmedvetenhet kan det leda till att problematiken kring medias könsbaserade gestaltning synliggörs. För att det ska leda till förändring av medias förhållningsätt till politiker och i synnerlighet till kvinnliga politiker.

Jag har nämnt sen tidigare i studiens metodkapitel att Sociala praktiken i Fairclough tredimensionella modell endast kommer att resoneras teoretiskt i denna studie. Aspekterna hegemoni, ideologi och genusteori har använts som teorier. Här ska även förhållandet mellan diskursiv praktik och bredare sociala praktiken analyseras. Det handlar om att blottlägga ideologiska konsekvenser och förändringar i syfte att se om diskursiva praktiken reproducerar

diskursordningar eller transformerar dessa för att skapa social förändring (Winther – Jørgensen & Philips 2000: 90).

Den övre styrande makten i samhället som tar sig i uttryck inom fält där hegemoni är användbart eftersom det möjliggör analys av diskursiv praktik som en del av större sociala praktiker som i sin tur bidrar till reproduktion och utveckling av redan befintliga maktstrukturer. I diskursanalysen av texter från Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen och SVT visar att kvinnliga partiledare ofta framställs på basis av utseende eller klädsel men även deras kön som de själva måste förhålla sig till i relation till *könsnormerna*. I majoriteten av artiklarna formuleras tydligt att ansvaret ligger i mediainstitutioner som inte motverkar systematiska könsfördelningar och förtryck av det kvinnliga könet som därmed berör *könsdiskursen*. I flera artiklar framkommer forskningen med kommentarer av olika statsvetare att hat och sexism har en koppling till de stereotypiska könsrollerna med mannen som normen i ett mansdominerande yrke och kvinnan som avviker från den normen. I vissa artiklar utelämnas diskussionen om ansvar eftersom media benämns som den ansvariga aktören bakom de objektifierande uttrycken gällande kvinnliga partiledare men dock benämns inte vilka exakta medieplattformar det handlar om.

I samtliga texter i det empiriska materialet framställs sexismen och objektifieringen av kvinnliga ledarpolitiker som ett ”hot mot demokratin”. Detta kan ses som en hegemonisk uppfattning som är ledande och allmänt erkänd som viktig kunskap i det empiriska materialet. Det konstateras i artiklarna att kvinnor utsätts för sexistiska kommentarer eller andra typer av hatiska kommentarer riktade mot deras utseende och klädsel, vilket konstrueras i det empiriska materialet med koppling till de patriarkala könsnormerna som framkommer i dimensionen text. Dessa har en tydlig koppling till Connells (2008) förklaring av femininiteter och är raka motsatsen till maskuliniteter som oftast är associerade med egenskaper som auktoritet och ledarskap. I dimensionen diskursiv praktik påvisades intertextuell kedja utifrån ett jämställdhetsperspektiv med särskild koppling mellan patriarkala strukturer där mannen utgör normen inom politiken och de könsåtskillnaderna som konstrueras i media. Den hegemoniska kampen cirkulerar kring könsdiskursen eftersom det fortfarande finns skillnad i hur media beskriver politiker. Beroende på vilken könstillhörighet de har och därmed utgör hot för den jämställdhet vi har idag. De patriarkala strukturerna som finns i samhället framstår i det empiriska materialet vara ledande varvid det sker en maktstrid och jämställdheten strider för att bli hegemonisk. Texterna i det empiriska materialet är kritiskt inställda till det faktum att kön ska behöva påverka hur en politiker gestaltas av media. Detta påvisas med forskning som återberättar hur den maskulina dominansen i ett yrke skapar en social ojämlikhet där kvinnor konstrueras som underordnade och upprätthålls på grund av medias objektifierande uttryck av kvinnliga partiledare.

Den konstruerade kvinnliga partiledaren i det empiriska materialet och som presenteras i dimensionen text går i linje med den patriarkala genusordningen med mannen som framstående exempel och kvinnan är det avvikande (Giddens 2016:230). De maskulina egenskaperna är synonyma för det dominanta och aktiva, vilket är en av anledningarna till att män syns oftare i offentligheten och anses vara det ”normala” inom den politiska världen. Utifrån Connells genusteori finns det en koppling mellan ett mansdominerande yrke som politik och den objektifiering eller hat som kvinnor med makt ställs inför av media. De patriarkala strukturer som explicit framställs i det empiriska materialet är underliggande könsmaktsordningen som påverkar relationen mellan kön, politik och media. Ideologier förstås inom ramen för hegemonisk kamp om makt och om en dominant uppfattning (Fairclough 1995:93). I det empiriska materialet ifrågasätts den formella jämställdheten i det

nuvarande samhället på grund utav de föreställningarna och förväntningarna som samhället har på de olika könen som i sin tur påverkar politiken. Utöver det åskådliggör det empiriska materialet en kamp mot det som kan tolkas som patriarkal struktur där en hegemonisk maskulinitet är det som försöker motarbetas genom att det i nuvarande läge finns fler kvinnliga partiledare än manliga. Det kan ses som en politisk strid där den kritiska diskursen banar väg för jämställdheten genom flera påvisade forskningar som ifrågasätter medias könsbaserade kritik av politiker i sina mediala framställningar. Detta gör det till en hegemonisk process där könsdiskursen ifrågasätts i relation till jämställdheten som syftar till att bli ledande i samhället. Med tanke på de stereotypiska könsskillnaderna som existerar inom politiken och i den mediala gestaltningen där kategoriseringar med uttryck som ”*kvinnor* och politiker” förekommer. Kvinnliga partiledare som innehar liknande makt som män blir väldigt utsatta i sin position vilket beskrivs och kritiseras i det empiriska materialet och i den tidigare forskningen. Kvinnor med makt anses vara normbrytande i relation till de hegemoniska patriarkala strukturerna i samhället med mannen som normen, speciellt i ett mansdominerande yrke som politik. Detta problematiserar således möjligheten att se samhället som mer jämställt eftersom detta skulle innebära i så fall att individer oavsett kön ska ha samma rättigheter men även möjligheter till kroppslig integritet. Av den anledningen råder det fortfarande ojämlikhet i omständigheter som gör avancemang svårare för kvinnor som orsakar att ojämställdheten kan öka över tid under karriärens gång inom politiken. Om denna studie skulle utgå utifrån ett annat urval och ett bredare empiriskt material skulle det vara möjligt att undersöka exempelvis jämställdhets diskursen och könsdiskursen i relation till demokratidiskursen. Eftersom det är en demokratisk rättighet att alla medborgare oavsett om det är man eller kvinna ska ha jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor med höga politiska poster är mer utsatta än männen för hat, våld och sexism speciellt i media (jämställdhetsmyndigheten 2022). Detta skulle i så fall ifrågasätta respektive diskurs och det vore intressant att se vilken av dessa skulle vara den hegemoniska i samhället.

Utifrån medialiseringen påverkar media andra sfärer i samhället och har stort inflytande över politiken. Media utövar avsevärd makt över exempelvis vilka frågor människor utgår ifrån när de bedömer politiska ledare och även hur människor uppfattar verkligheten utifrån dessa. Ju mer medialiserad politiken är desto större inflytande över politiken har medierna och det faktum att medier gestaltar kvinnliga politiker utifrån stereotypiska könsroller med sexistisk kritik, visar på mediasystemets inkluderingar av patriarkala normer och värderingar. Medias makt ligger även i vilka frågor som ställs till de kvinnliga respektive manliga politikerna och politiker tenderar att vara försiktiga med frågor som berör jämställdhet då de är medvetna om de konsekvenser de riskerar att ställas inför. Detta specifikt berör kvinnliga partiledare som riskerar att trängas undan från det offentliga livet (Strömbäck, 2008). Sådana maktmanipulationer som förekommer i media kan sammankopplas med genusteorier där separeringen av kön och sexualiserade kommentarer gentemot kvinnliga partiledare i det empiriska materialet förtömler de patriarkala strukturerna för att fortsättningsvis bevara politiken som ett mansdominerande yrke. Jag anser att media har en stor inverkan på hur samhällsbilden ser ut och bör därför ta ett större ansvar över hur de gestaltar politiker.

Artiklarna från SVT, Expressen och Aftonbladet visade exempelvis forskningen av flera statsvetare med uttryck som ”kvinnliga partiledare döms hårdare” eller ”hot och hat skrämmer kvinnor till tystnad” men även ”könsbaserad kritik gentemot kvinnliga partiledare i offentligheten”. Utifrån Faircloughs kritiska diskursanalys ses språket som en process som både skapar våra förutsättningar och hur vi ser eller handlar i den (Fairclough 1995: 63). Att konstruera eller framställa kvinnliga partiledare och kritisera dem utifrån feminina egenskaperna kan också ses som bevarandet av de patriarkala strukturerna, då män kritiseras

utifrån deras politiska kompetens och på så vis blir överordnad även i offentligheten. Detta kan ses som den yttersta formen av ojämställdheten mellan män och kvinnor där jämställdhet skulle kunna bli den ifrågasättande diskursen om denna studie skulle utgått ifrån ett annat typ av urval med flera typer av artiklar från andra nyhetskällor. Utifrån utsagorna i det empiriska materialet kan informationen uppfattas som en ond cirkel där patriarkala strukturerna upprätthålls då det fortfarande förekommer könsbaserad kritik i media som anses vara sexistisk men samtidigt kritiserar dessa kommentarer av en hel del forskare i artiklarna som påvisar hur problematiken i relationen mellan kön, politik och media ser ut. Men problemet verkar vara djuprotad i samhällets ideologiska aspekter med dess patriarkala strukturer. Tydliga stereotypiska könsåtskillnader och dess hegemoniska processer som återfinns i det empiriska materialet anses vara ytterligare problematiskt när det empiriska materialet består av mediainstitutioner som har ansvaret att förmedla information på alla nivåer i samhället. av den anledning anser jag att detta område behöver belysas än mer för att det ska kunna ske en förändring som skulle kunna gynna alla i samhället.

6.2 Återkoppling till tidigare forskning

Teman i avsnittet om tidigare forskning berörde genus, politik, media och könsnormer som tydligt beskrev den manliga dominansen som har reproducerats årtal genom patriarkala genusordningar. Dessa teman var nödvändiga för att få en överblick i hur forskningssituationen ser ut för tillfället och i vilken utsträckning kvinnor har präglats av diskriminering inom politiken och media. Forskning påvisar tydligt hur patriarkala strukturer och dess stereotypiska könsroller bidrar till objektifieringen av kvinnor inom politiken, där mannen fortfarande anses vara normen. I den tidigare forskningen diskuterades att det råder patriarkala könsföreställningar i medias gestaltning och inte minst inom politiken medan kvinnan anses vara avvikande och underordnad. Hon tillhör inte den politiska arenan som sammankopplas till de maskulina egenskaperna vilket är något som jag har dels kommit fram till i min analys av det empiriska materialet men inte i samma utsträckning eftersom artiklarna i den tidigare forskningen är tagna från olika årtal vilket tydligt visar att det har skett en viss förbättring gällande kvinnors position inom politiken. Ett sådant exempel är att det i nuvarande samhälle finns fler kvinnliga partiledare och flera kvinnor som intar ministerposter. Samtidigt framkommer det en hel del kritiska röster från olika experter i artiklarna som är övertygade om att medierapporteringen ser annorlunda ut om det är en manlig eller en kvinnlig politiker som framställs. Ju högre upp i den politiska hierarkin utsätts kvinnor för maktens härskartekniker som nedsättande trakasserier och i den mediala gestaltningen bedöms de allt hårdare av media.

Den tidigare forskningen går i linje med det jag fann i det empiriska materialet där jag har påvisat att det råder stereotypiska könsföreställningar inom politiken och media. Detta är också något som kritiserar av bland annat experterna i artiklarna som menar att problemet med att kvinnor missgynnas i medierapporteringar fortfarande är aktuella. Kvinnor beskrivs utifrån de kvinnliga attributen där hon ska vara mjukare utifrån sin könsidentitet och kritiserar om hon är allt för hård i sina handlingar som snarare tillhör de maskulina egenskaperna. De kritiserar oftast utifrån sin klädsel eller ifrågasätts för sin duglighet inom politiken till skillnad från de manliga politikerna som tenderar att kritiserar utifrån sina politiska åsikter eller misstag. I empiriska materialet precis som i den tidigare forskningen framkommer det att det politiska yrket som historiskt sätt har varit mansdominerande fortfarande präglas av maskuliniteter där kvinnor har svårt att fortsätta sin politiska karriär på grund av de ojämlikheter som existerar mellan könen. Politiken blir alltmer medialiserad vilket bidrar till att media får mer inflytande i det politiska fältet. Genom att de kvinnliga ledarpolitikerna

kritiseras utifrån deras personlighet eller framställs mindre i offentligheten än deras manliga kollegor, bidrar detta till bevarandet av de stereotypiska patriarkala strukturerna i samhället.

I det första temat *Genus och politik* behandlades hur medias könsstereotypiska porträtteringar av kvinnliga ledarpolitiker påverkar även kvinnornas politiska ambition i utsträckningen (Haraldsson 2022). Tidigare beskrev jag i min analys att kvinnor tenderar vara försiktiga med att uttala sig kring politiska frågor som berör jämställdhet då de är medvetna om risken där de kan bli utsatta eller ignorerade av media. Media är därmed inte bara en spegelbild av den kultur eller ideologier som styr samhället utan de är med och skapar samhällets strukturer och uppfattningar. Detta gör det svårt för kvinnor att bryta sig ur etablerade sociala beteendemässiga mönster speciellt inom politiken (Fox & Renas 1977). I min analys framkommer det att Sverige formellt anses vara ett av de mest jämställda länderna med nästan jämn könsfördelning mellan kvinnor respektive män i riksdagen och regeringen. Detta har inte framkommit i den tidigare forskningen då majoriteten av artiklarna som exempelvis i Karlssons (2011) studie där det resoneras kring Sveriges första kvinnliga politiker och de konflikter de fick möta under sin karriärutveckling. Utifrån det historiska perspektivet har politiken alltid varit manspräglad och när kvinnorna ville bryta den existerande könsnormen genom att de tog sig in på vissa traditionella manliga områden som politik, uppstod det konflikter eftersom man började ifrågasätta den manliga dominansen i den offentliga debatten. Mellan studiens resultat och den tidigare forskningen finns en tydlig gemensam faktor som tyder på att genusystem och framställandet av könen som olika upprätthåller kvinnans underordning. Carlsson Wetterberg (2004) menade att de historiska kvinnorörelserna hade sin utgångspunkt i att bryta sig isär från de traditionella könsrollerna som begränsade deras möjligheter i vardagslivet. Deras vilja gav upphov till nya idéer som kritiserade den manliga politiken. Även Halvardsson & Idebäck (2017) förklarade att ökad genusmedvetenhet är av vikt för bland annat lågstadielärares identitetsskapande och framtidsdrömmar då det skulle öka framför allt unga flickors ambition för framtida karriär. Detta är något som tydligt går att koppla till studiens resultat där majoriteten av artiklar hade en kritisk inställning gentemot medias användande av könsbaserad kritik vid framställandet kvinnliga politiker. Kvinnor begränsas i sina politiska handlingar på grund av att de maskulina stereotyperna anses vara mer värdefulla än de feminina aspekterna av politiska stereotyper. Kön fungerar som en maktstruktur av dominans och präglar fortfarande den politiska arenan som gör det svårt för kvinnor att nå fram och synas i politiken där mannen fortfarande anses vara "normen" och leder till att kvinnan måste anpassa sig till de maskulina egenskaperna i sin politiska roll men samtidigt vara så feminin som möjligt.

Kvinnan ska alltså vara bestämd och kraftfull som politiker och samtidigt ska hon vara medlidsam och känslig för andras behov vilket är de feminina egenskaperna. Detta är något som även påvisas i det andra temat *kvinnor i media*. Här framställs tydligt exempel av Collins (2011) som menade att kvinnans representation i media har alltid varit underrepresenterad och förpassad till stereotypiska roller. Inte minst beskrivs detta i Klebergs (2006) studie där kvinnorna framställdes av media som anonyma berörda medan männen fick ordet som experter. Stereotypiska könsroller uppmärksammades även i Bergströms (2017) studie där media drar typiska könsskillnader mellan män och kvinnor. Enligt studien visade det sig att kvinnor betraktas som primärvårdare som "bör" stanna hemma om ens barn är sjukt och om pappan stannar hemma i stället blir mannen hårt kritiserat av media. Ett liknande mönster framkommer även i denna studies resultat som tydligt inriktar sig på hur medias könsbaserade kritik gentemot kvinnliga politiker har sin grund i de traditionella könsrollerna och de feminina egenskaperna som kvinnan måste uttrycka är starkt associerade med modersrollen. I Haraldsson (2022) studie visade sig mediadiskrimineringen påverka könsgapet i den politiska

ambitionen, dvs könsocialiseringen gör männen mer benägna att betrakta politik som ett hållbart yrkesval för att föräldrar oftast diskuterar politik med pojkar än med flickor. Kvinnor visade sig även vara mer mottagliga för signaler om hur deras kön kan påverka hur de skulle uppfattas i politiken och det är vanligt med att media utgår ifrån hur kvinnor ser ut, deras familjestatus eller allmänt tillskrivs karaktärsdrag i relation till deras politiska handlingar. Detta återkopplas till ett av resonemangen som framkommer i denna studies analys om att kvinnor lämnar sina politiska roller i högre uträkning än sina manliga kollegor på grund av de ojämlika krav som de ställs inför under sin karriär.

Det slutgiltiga temat *könsstereotyper och normer* behandlar i stort sett de svårigheter som kvinnor får möta i ett patriarkalt samhälle. Hon socialiseras till en värld där mannen är subjektet och kvinnan är objektet. De mediala framställningarna av kvinnorna är en spegelbild av den rådande könsstrukturering i samhället och dess genussystem (Karlsson 2011). Fox & renas (1977) tydliggör i sin studies resultat att könade institutionella krafter gör det svårt för kvinnor att bryta sig ur etablerade sociala beteendemönster och påverkar deras karriärrelevanta självuppfattning. Deras manliga kollegor utgår ifrån fördomar som skapar en ovilja att hjälpa de ambitiösa kvinnorna i sin karriärutveckling. I Bloms (2016) studie beskrivs exempelvis förändringen av könsidentiteter i Norge i samband med att kvinnor började få alltmer rättigheter i slutet av 1900-talet. I studiens resultat framkommer det hur fördomar och upprätthållandet av normer som maskulinitet och femininitet var ett sätt att reproducera de patriarkala strukturerna. Detta i syfte att skydda maskulinitetens överlägsenhet och bevara mannen som "normen" i samhället. Jag anser detta vara anmärkningsvärt i relation till min studiens analys där det tydligt framställs hur kvinnan även idag värderas annorlunda inom politiken av media till skillnad från sina manliga kollegor. Vi kan även se att kvinnornas inträde på de manliga domänerna har inneburit visa omställningar och inställningar till deras kompetens och egenskaper speciellt inom politiken. Genom deras uppfattningar om sig själva som kvinnor och deras upplevelse av sig själva som mer jämbördiga männen har detta resulterat i att vi uppnått formellt sett ett jämställt samhälle. Problemet som kvarstår är dold under ytan där stereotypa förväntningar och utsättande för kommentarer kopplade till kön inom media leder till att det blir svårt att uppnå reell jämställdhet mellan kvinnor och män inom politiken.

6.3 Teori och metoddiskussion

Denna studie har bestått av Faircloughs kritiskt diskursanalytiska metodansats med fokus på dimensioner: text och diskursiv praktik. Sociala praktiken som utgör den sista dimensionen i den tredimensionella modellen har endast diskuterats i relation till teorin i denna studie tillsammans med dess aspekter som hegemoni och ideologi. Det framkommer en hegemonisk kamp mellan ideologin och den konservativa tanken om att kvinnor bör vara så feminina som möjligt samtidigt som det krockar med den bakomliggande ideologin om hur en politiker förväntas vara. Resultaten visar även att yrkestiteln "politiker" fortfarande associeras med de maskulina egenskaper vilket skapar en paradox, där kvinnorna inom politiken ska bete sig som "politiker" men samtidigt bör de vara så feminina som möjligt. Vissa av artiklarna i det empiriska materialet diskuterar gällande forskning kring svårigheter kvinnor får möta i sin politiska karriär och på vissa ställen kan man se att mediainstitutionerna är medvetna om att medias könstereotypiska framställningen av kvinnorna i offentligheten bör förändras men i andra sammanhang gör de inte något konkret för att en förändring ska ske. Det är dock svårare att reflektera på en djupare nivå kring de analytiska begreppen ideologi och hegemoni då jag i denna analys har valt att fokusera på de kvinnliga politikerna som framställs i nyhetsmedia. För att få en djupare analys i syfte att kunna se andra bakomliggande ideologier

krävs en jämförande analys mellan de manliga och kvinnliga politikerna som framställs i offentligheten och större empiriskt material med ett annat typ av urval. I studien identifierade jag ett antal utsagor som konstruerade traditionella könsnormer som förstärker ojämlika maktförhållanden inom könsdiskursen. Från början var tanken att endast fokusera på diskursen kring kön eftersom jag hade ett begränsat urval som inriktade sig på genus och av den anledningen ansågs könsdiskursen vara en självklarhet. Men i samband med analysen av det empiriska materialet fann jag tydliga mönster av kritik riktade mot medias könsbaserade framställningar av kvinnliga politiker. Dessa konstruerade en kritisk diskurs som jag ansåg vara relevant att analysera tillsammans med könsdiskursen.

Vidare konstruerar majoriteten av artiklarna i det empiriska materialet "sexistiska" uttryck som garanterar kvinnornas underlägsenhet i offentligheten. Mediainstitutionernas val att inte alltid föra en öppen diskussion kring "objektifierande" eller "diskriminerande" uttryck bidrar till upprätthållandet av objektifieringen av kvinnor. Här anser jag att användandet av Connells (1997) genusteori har bidragit till förståelsen av hur vi människor konstruerar sig själva som maskulina eller feminina och intar en plats i genusordningen. Upprätthållandet av den patriarkala könsordningen i vardagslivet görs genom mediernas symboliska genusrelationer för att de har betydelse för synen på vad som är en "kvinna" och hur en kvinna ska vara. Teorin om kommunikation bestod av begreppen mediering och medialisering inom dimensionen diskursiv praktik som jag anser vara relaterade till min studie då dessa ger en förståelse av hur mediainstitutionernas politiska inflytande präglas av bakomliggande ideologiska motiveringar. Dimensionen diskursiv praktik befinner sig på den institutionella nivån och är politiskt inklusive ideologiskt laddade. I analysen finns det indikationer på att makt tillsammans med yrkestiteln "politiker" är en del av den hegemoniska maskuliniteten som präglas av dominans, auktoritet eller legitimitet och därmed utgör de maskulina attributen (Connells 1997). De bakomliggande ideologiska motiven i det empiriska materialet menar att kvinnor utifrån rådande könsnormer ska vara "kvinnlig" men samtidigt ska hon anpassa sig till att vara "politiker" i form av kostymkläddsel eller mer öppet kroppsspråk. Spänningsfältet påvisar hur kvinnorna missgynnas på grund av att de inte "passar" in i branscher som länge har varit mansdominerande. Även om det finns fler kvinnliga partiledare än manlig och det ser ut vid första anblicken att vara jämställt fördelade numerärt sätt, så kan det förekomma systematiska orättvisor kopplade till kön som det framkommer i studiens analys. I den framtida forskningen kan det vara fördelaktigt att studera om villkoren för att uppnå och utöva ledarskap är jämställda, vilket gäller såväl arbetsmarknaden som politiken men då behövs i så fall ett bredare empiriskt material. Könade normer och stereotyper gör att kvinnor på ledande positioner får svårare att hävda sig på traditionella manliga arenor eftersom de inte anses "passa in".

Jag vill härmed tillägga att det behövs mer data om hur diskursen upplevs eller används för att kunna säga något ytterligare om den diskursiva praktiken eller om man vill försätta analysera den sociala praktiken som motsvarar den samhälleliga nivån, vilket skulle vara spännande att göra i en uppföljande studie. Som ett alternativ skulle ett annat urval kunna behandlas för att se dess eventuella konsekvenser men eftersom denna studie har endast fokuserat inom ramen för de två första dimensionerna har jag inte lyckats göra någon vidare utökad analys av samtliga tre dimensioner. Användningen av Fairclough kritiska diskursanalys har inneburit möjligheter och begränsningar för studien. De analytiska verktygen i den tredimensionella modellen har någorlunda genomsyrat empiriska materialet och analysmetoden. De har hjälpt till att analysera de två första dimensionerna i modellen och på så sätt finns den kritiska diskursen och könsdiskursen. Dock ger analysmetoden utrymme för ytterligare tolkning av att de analytiska verktygen vilken bidrar till att processen påverkas av författarens subjektiva

förförståelse. Det betyder att andra typer av förförståelser resulterar i att materialet kodas annorlunda trots samma analysverktyg (Winther – Jørgensen & Phillips 2000).

Jag har upplevt användandet av kritisk diskursanalys som svår då det är en komplex teori och metod. Jag anser trots detta att jag har lyckats med att besvara studiens frågeställningar genom analysen. Mitt val av att använda mig av text och diskursiva praktik som utgör första respektive andra dimensionen i Fairclough tredimensionella modell, har jag inom ramen för detta arbete inte gjort någon utökad analys av samtliga tre dimensioner inklusive sociala praktiken. För att göra en sådan behöver man se på alla tre dimensioner (Fairclough 1995). I denna analys har jag inte analyserat social praktiken tillsammans med begreppen hegemoni, ideologi och genusteori som en annan sociologisk teori utan har endast resonerat kring dessa på en teoretisk nivå i denna studie. Det innebär att jag inte kan gå vidare med uppsatsen än att analysera texten och dess konsumtions inklusive produktionsförhållanden som motsvarar den institutionell nivå. Här har jag specifikt fokuserat på könsnormerna som är med och konstruerar könsdiskursen i studien men även kritiken som framkommer i artiklar och konstruerar den kritiska diskursen. Medieinstitutionerna utgör en länk mellan forskning och praktik då dessa förmedlar information som oftast framställs som fakta. I det empiriska materialet framkommer det tydligt hur medialiseringen av politiken ger mediamakten i att bevara könsnormer som exempelvis patriarkala föreställningen med mannen som normen inom politiken med hjälp av de mediala uttrycken som objektifierar kvinnliga ledarpolitiker. Det är en av de viktigast institutioner som även upprätthåller strukturer beroende på mediaplattformarnas bakomliggande ideologier och behov som kan leda till framgång i konkurrensen om människors uppmärksamhet. Jag anser att det empiriska materialet utgjorde en mättnad där en variation fanns och var lämplig att analysera utifrån kritisk diskursanalys.

Jag har dragit diskursiva slutsatser om i vilken utsträckning ett diskursivt mönster förekommer i det empiriska materialet och det är viktigt att vara medveten om att verkligheten inte existerar som en sanning utan enbart utgörs av subjektiva tolkningar (Fairclough 1995). Fairclough utgår från att makten konstruerar diskurser. Det skulle vara en fördel att använda Foucault maktbegrepp för att ytterligare förstå maktskillnaderna som förekommer i det empiriska materialet. Målet med denna uppsats har inte varit att fastställa en objektiv verklighet och det har varit viktigt att inse min egen subjektivitet i analysen av materiellt som inte har fått påverka studiens resultat. Viktigast med denna studie har varit att upptäcka hur man talar om ämnet och vilka möjliga effekter det kan få.

6.4 Framtida forskning och avslutande reflektioner

Här kommer jag att reflektera kring studien i sin helhet som ett avslutande moment. Jag kommer att reflektera med utgångspunkten i de resultat som studien har kommit fram till och över de framtida studierna som kan göras i framtiden. I denna studie har jag valt undersöka och förstå medias framställning av kvinnliga partiledare. Min förhoppning med denna studie är att uppmärksamma problematiken med könsbaserad kritik som framställs i media i form av objektifierande uttryck som utgör ett hot mot jämställdhet och i sin tur demokratin. Fenomenet grundas i ett jämställdhetsproblem som tydligt framkommer i det empiriska materialet som forskning med vidare diskussioner kring det faktum att kvinnor är som mest utsatta för könsstereotypiska uttryck. Detta är något samhället och inte minst politiken behöver ha kunskap om för att kunna arbeta mot jämställdhet, det vill säga alla oavsett kön ska ha samma förutsättningar att nå politisk position och kritiserar utifrån ens politiska kompetens i stället för personlighet eller utseende. Det handlar om att alla ska ha samma

möjligheter på lika villkor. Den här studien har till skillnad från den tidigare forskningen inriktat sig på samhälleliga mediainstitutioners framställningar för att förstå hur medias framställning av kvinnliga ledarpolitiker reproducerar könsstereotypa föreställningar om kvinnor inom politiken. Enligt Fairclough påverkas människor och samhället av hur det talas om ett visst fenomen eller grupp och därför är det viktigt att granska hur media väljer att framställa kvinnor inom politiken genom sina utsagor som tenderar att vara ideologiskt präglade utifrån rådande strukturer i samhället.

Denna studie kan förhoppningsvis bidra till fortsatta studier med tydligare specificeringar av medias uttryck vid framställningen av kvinnliga politiker med koppling till det patriarkala samhället och som kanske omfattar andra mediaplattformar som exempelvis sociala medier där flödet av information är obegränsat. Med denna studie är min förhoppning att allt flera kvinnor tar sig in i politiken så att normerna och tankesättet kring vad en politiker kan tänkas vara och ser ut så småningom förändras. Problemet med att kvinnor hotas och inte vågar uttrycka sig i vissa frågor orsakar att de lämnar sina politiska uppdrag som exempelvis Annie Lööf, Anna Kinberg Batra och Mona Sahlin. Omfattande kritik med tydliga presenterad forskning mot media kan vara en viktig faktor för mer ansvarsfulla medier.

Referenslista

Empiriskt material:

OCAST. (27 april 2020). *Om Dagens Nyheter*
<https://ocast.com/se/dagens-nyheter/>

Cosar, S. (2020, 15 oktober). Forskaren: Så rapporterar vi om manliga och kvinnliga politiker. *SVT* <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/experten-reder-ut-sa-rapporterar-vi-om-manliga-och-kvinnliga-politiker>

Elam, I. (2018). Bokrecension: Ständigt påmind om Anna Kinberg Batra är kvinna. *Dagens Nyheter* <https://www.dn.se/kultur-noje/bokrecensioner/bokrecension-standigt-pamind-om-att-anna-kinberg-batra-ar-kvinna/>

Linda, A. (2021-03-10). Näthatet skrämmar kvinnor till tystnad. *Aftonbladet*
<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/6zlvvo/nathatet-skrammer-kvinnor-till-tystnad>

Lindberg, A. (2021, 28 augusti). Högern gör rätt i att vara rädd för kvinnor. *Aftonbladet*
<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/BjGjOE/hogern-gor-ratt-i-att-vara-radd-for-kvinnor>

Lundström, L. (2021, 4 maj). Krönika om Ebba Buschs klänning väcker stark kritik. *Expressen*
<https://www.expressen.se/gt/kronika-om-ebba-buschs-klanning-vacker-stark-kritik-/>

Martinsson, S. (2022, 18 april). Jenny Madestam visar I “Maktens kvinnor” att könet är omöjligt att avsäga sig. *Dagens Nyheter*
<https://www.dn.se/kultur/jenny-madestam-visar-i-maktens-kvinnor-att-konet-ar-omojligt-att-avsaga-sig/>

Nyström, S. (2021, 1 september). Susanne Nyström: Könet ska inte spela någon roll – just därför är det viktigt. *Dagens Nyheter*
<https://www.dn.se/ledare/susanne-nystrom-konet-ska-inte-spela-nagon-roll-just-darfor-ar-det-viktigt/>

Sahlin, M. (2021, 25 augusti). Mitt gibbiga parti behöver en kvinna. *Expressen*
<https://www.expressen.se/kultur/mitt-gubbiga-parti-behover-en-kvinna/>

Samuelsson, L. K. (2020, 1 september). Rekord för Aftonbladet i mobilen – nu är ni fler 2,9 miljoner läsare. *Aftonbladet*
<https://www.aftonbladet.se/omafonbladet/a/OpL78l/rekord-for-aftonbladet-imobilen--nu-ar-ni-fler-an-29miljoner-lasare>

Sima, J. (2021, 5 februari). Kvinnohat och hårda ord säljer lösnummer. *Aftonbladet*
<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/9Oq20d/kvinnohat-och-harda-ord-saljer-losnummer>

Skoglund, K. (2018, 18 november). Kvinnliga partiledare: vi behandlas annorlunda. *Expressen* <https://www.expressen.se/nyheter/val-2018/kvinnliga-partiledarna-sa-behandlas-vi-annorlunda/>

Strandhäll, A. (2021, 6 oktober). Stranhäll: “Fortfarande det gamla kvinnohatet”. *Expressen*
<https://www.expressen.se/kultur/film--tv/strandhall-fortfarande-det-gamla-kvinnohatet/>

Svensson, N & Sjöshult, F. (2018, 26 oktober). Toppolitikernas krav: en kvinnlig statsminister. *Expressen*
<https://www.expressen.se/nyheter/val-2018/toppolitikernas-krav-en-kvinnlig-statsminister/>

SVT (2022, 12 september). Hur ser SVT:s tittarsiffror ut?. *SVT*
<https://kontakt.svt.se/guide/hur-ser-svts-tittarsiffror-ut>

Thomsen, D & Sandberg, M. (2021, 17 November). Annie Lööfs Känga mot medierna: Har ingen ”catfight” med Magdalenas Andersson. *SVT*
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/annie-loofs-kritik-malas-upp-som-catfight-mellan-mig-och-ebba-busch>

Thomsen, A & Sandberg, M. (2021, 30 September) Ex-kollegan om Magdalena Andersson: ”Folk är rädda för henne”. *SVT*
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ex-kollegan-om-magdalena-andersson-folk-ar-lite-radda-for-henne>

TT. (2022, 27 november). Kvinnliga politiker tystas av hat och hot. *Aftonbladet*
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/bg8Q63/kvinnliga-politiker-tystas-av-hat-och-hot>

TT. (2019, 27 november). Trots ”Greta – effekt” – få kvinnor i nyheterna. *Expressen*
<https://www.expressen.se/nyheter/trots-greta-effekt-fa-kvinnor-i-nyheterna/>

TT. (2022, 5 december). Vissa hatar helt enkelt kvinnor med makt. *SVT*
<https://www.dn.se/ledare/vissa-hatar-helt-enkelt-kvinnor-med-makt/>

Övrig litteratur:

Andersson, L. (2009). *Gränsväktare och Normbrytare: En studie av tre transpersoners berättelser om kropp och vardagsliv i ett könsdikotomt samhälle*. [Examensarbete, Stockholms Universitet]. Diva. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:297872/FULLTEXT01.pdf>

Björkholm, F. (2021, 18 oktober). Kvinnliga politiker granskas hårdare i media visar forskningen från Mälardalens högskola. *SVT*
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/kvinnliga-politiker-granskas-hardare-i-media>

Bolander, E. & Fejes, A. (2019). Diskursanalys. I Fejes, A & Thornberg, R. (red). *Handbok i kvalitativ analys* (3uppl). Stockholm: Liber.

Blom, I. (2016). Troubled and Secure Gender Identities in a changing society: Norway at the End of the Long Nineteenth Century. I Ytre – Arne, B., Jegerstedt, K., Muriaas R. L. & Danielsen, H. (red). *Gendered Citizenship and the Politics of representation*. ss. 37 – 60. London: Palgrave Macmillan.

Carlsson Wetterberg, C (2004). Från patriarkatet till genussystem – och vad kommer sedan? I C. Carlsson Wetterberg, & A: Jansdotter (Eds), *Genushistoria: en historiografisk exposé* (pp. 135 – 160). Studentlitteratur AB.

Connell, R. (2008). Maskuliniteter. (andra upplagan). Göteborg: Daidalos.

Connell, R. (1997). "Gender politics for men". *The International Journal of Sociology and Social Policy*, 17(1), 62-77. doi:<https://doi.org/10.1108/eb013292>

Collins, R. L. Content Analysis of Gender Roles in Media: Where are we now and Where should We Go?. *Sex Roles* 64, 290 – 298 (2011). <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9929-5>

Fairclough, N (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London: Longman.

Fox, H. W., & Renas, S. R. (1977). Stereotypes of women in the media and their impact on women's careers. *Human Resource Management* (vol. 16), 28 – 39.
<https://doi.org/10.1002/hrm.3930160105>

Giddens, A. (2016). *Sociologi*. Stockholm: Studentlitteratur.

Haraldsson, A. (2022). *Media Discrimination and gender differences in Political Ambition in a Laboratory Experiment* (Political research Quarterly Vol. 75). European University Institute, Fiesole, Italy, Department of Political and Social Sciences. <https://journals-sagepub-com.ep.bib.mdh.se/doi/epub/10.1177/10659129211046890>

Hjelm-Wallén, L & Eliasson, J. (2019, 23 Maj). Kvinnliga politiker döms hårdare än män. *Aftonbladet* <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/K3G2GE/kvinnliga-politiker-doms-hardare-an-man>

- Idebäck, L. & Halvardsson, Å. (2017). Kvinnor och män i media [Elektronisk resurs] didaktiska reflektioner kring undervisning i samhällskunskap. *Framåt uppåt*. 117–128. Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hj:diva-38714>
- Jansson, A. (2009). *Kommunikation*. Liber
- Johansson, J. & Asplund Bergström, L. (2015) The Gender Parenting of Political Leaders. *Advancing Women in Leadership*, Vol. 35, 178-186. <https://doi.org/10.21423/awlj-v35.a134>
- Jämställdhetsmyndigheten. (2021). *Politiskt ledarskap och kön – en forskningsöversikt*. (Rapport 2021–1: 2). <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/fgegjfj/uppfj2-3.pdf>
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Delmål 1: Jämn fördelning av makt och inflytande*. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/delmal-1-jamn-fordelning-av-makt-och-inflytande/>
- Karlsson, G (2011). The Making of Political Women. Ulla Lindström and Inga Thorsson in Swedish Politics. (red). I Friedenvall, L., & Rönnbäck, J. *Bortom rösträtten. Kön, politik och medborgarskap i Norden* (pp. 97 – 115). Stockholm: E – print.
- Kleberg, M. (2006). *Genusperspektiv och medier och kommunikationsvetenskap*. Högskoleverket. <http://www.genus.se/wp-content/uploads/Genusperspektiv-pa-medie-och-kommunikationsvetenskap.pdf>
- Lazar, M. M. (2002). Consuming personal relationships: The achievement of feminine self – identity through other – centeredness. (red). I sunderland, J & Litosseliti, L. *Gender identity and Discourse Analysis* (pp. 11 – 128). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamin publishing company.
- Medina, E. (2013). *Från ”tyst vår” till ”hållbar utveckling”*: En kritisk diskursanalys av miljöfrågans utveckling 1962 – 1987. Diss. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. Thousand Oaks, London & New Delhi: sage publications.
- Strömbäck, J. (2008). Medialisering och makt [Elektronisk resurs] En analys av mediernas politiska påverkan. *Statsvetenskaplig Tidskrift*. (110:4, 385-405). Hämtad från <http://miun.diva-portal.org/smash/get/diva2:235415/FULLTEXT01.pdf>
- Sunderland, J & Litosseliti, L. (2002). Gender identity and discourse analysis: Theoretical and empirical Considerations. (red). I Sunderland, J & Litosseliti, L. *Gender identity and Discourse analysis* (pp. 3 – 42). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamin publishing company.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistiskt samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.
- Winther Jørgensen, M & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: studentlitteratur.

